

PROJEKTĄ FINANSAVO

SEIMO NARYS
ARVYDAS MOCKUS

PARENGĖ
VAIDOTAS SMIRNOVAS

PROJEKTĄ FINANSAVO

ŠIAULIŲ MIESTO SAVIVALDYBĖS
ADMINISTRACIJA

ŠIAULIEČIO TEISĖS GIDAS

Šiaulių miesto savivaldybės gyventojams, deklaravusiems gyvenamąją vietą Šiaulių mieste, **NEMOKAMA** pirminė teisinė pagalba teikiama Vasario 16-osios g. 62, Šiauliuose, 12 kabinete, pasiteirauti galima tel. (8 41) 50 05 21.

Šiaulių mieste gyvenantiems, tačiau deklaravusiems gyvenamąją vietą Šiaulių rajone, **NEMOKAMA** pirminė teisinė pagalba teikiama Vilniaus g. 263, Šiauliuose, 320 kabinete, registracija tel. (8 41) 59 66 45.

ŠIS LEIDINYS YRA FINANSUOJAMAS
IŠ PROJEKTO „TEISINĖS INFORMACIJOS SKLAIDA ŠIAULIŲ MIESTO GYVENTOJAMS“ LĖŠŲ
IR YRA PLATINAMAS ŠIAULIŲ MIESTO GYVENTOJAMS NEMOKAMAI

2015 © VšĮ „Valetudo grupė“
Tiražas 1000 egz.

TURINYS

IŽANGA	4
TEISINĖ PAGALBA	5
Valstybės parama ir nemokama teisinė pagalba	5
NEMOKAMA pirminė teisinė pagalba	5
Antrinė teisinė pagalba	5
Kada suteikiama antrinė teisinė pagalba?	6
Kokia yra įprasta tvarka norint gauti antrinę teisinę pagalbą?	6
Kada yra išimties tvarka skiriami valstybės finansuojami advokatai?	7
Kiek 50 procentų valstybės finansuojama teisinė pagalba gali man kainuoti, kas ją sudaro?	7
Kaip sumokėti mažiau, kai pretenduojate tik į 50 procentų valstybės finansuojamų išlaidų?	8
Antrinės teisinės pagalbos išlaidos	8
Ką daryti, kai atsisakoma suteikti valstybės finansuojamą advokatą?	10
Ar galiu gauti teisinę pagalbą išvykęs iš Lietuvos kitoje ES valstybėje?	10
„Teisės gidas“ ir NEMOKAMA teisinė pagalba	10
CIVILINĖ TEISĖ	11
Kada būtina kreiptis į notarą?	11
Kada nebūtina kreiptis į notarą?	11
Kada seniūnai ir konsuliniai pareigūnai gali atlikti notarinius veiksmus?	12
Ką turėčiau žinoti apie paveldėjimą?	12
Teismų praktika dėl paveldėjimo	15
Kokias teises ir pareigas turi išieškotojas ir skolininkas?	16
Apribojimai, taikomi išieškant iš skolininko	16
ŠEIMOS TEISĖ	19
Kaip gintis nuo smurto šeimoje ar artimoje aplinkoje?	19
Kokių dokumentų reikia norint nutraukti santuoką (skirtis)?	20
Kiek kainuoja santuokos nutraukimas?	20
Kaip dalinamas turtas skyrybų atveju, jeigu nėra bendro sutarimo?	21

Šeimos narių tarpusavio išlaikymas, tėvystės nustatymas ir pripažinimas	24
Vaikų pareiga išlaikyti tėvus	25
Ar galima prisiteisti išlaikymą vaiko naudai nenutraukus santuokos?	25
Kokia suma ir kas gali būti priteista vaiko išlaikymui?	25
Kaip išieškoti priteistą išlaikymą vaiko naudai?	27
Kada gali būti sumažintas išlaikymo dydis vaikui?	28
Kas yra Vaikų išlaikymo fondas, ką reikia žinoti kreipiantis į jį?	29
Kaip galima nustatyti (nuginčyti) tėvystę?	31
Tėvų valdžios apribojimas	32
Esu susituokusi (-ęs) su užsieniečiu (-e), pagal kokią teisę vyktų skyrybos?	33
Ar galima nutraukti vien tik bažnyčioje sudarytą santuoką?	33
Kaip apibrėžiama šeimos sąvoka įstatymuose ir kituose teisės aktuose?	34
Sugyventinių skyrybos, turto paveldėjimas	35
ADMINISTRACINĖ TEISĖ	36
Administracinė atsakomybė	36
Administracinių nuobaudų skyrimo taisyklės	36
Žalos atlyginimas administraciniame procese	38
Administracinių nuobaudų sankcijos, kurias turėtų žinoti ATPK straipsniai	38
ATPK 110 straipsnis. Gyvūnų įvežimo, įsigijimo, laikymo, veisimo, dresavimo, vežimo, naudojimo, prekybos jais ar kitokio jų perdavimo reikalavimų bei atskirų rūšių gyvūnų ženklinimo ir registravimo taisyklių pažeidimas	38
ATPK 124 straipsnis. Nustatyto greičio viršijimas	40
ATPK 126 straipsnis. Transporto priemonių vairavimas, esant vairuotojams neblaiviems arba apsvaigusiems nuo narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų	40
ATPK 131 straipsnis. Pėsčiųjų ir kitų kelių eismo dalyvių padarytas Kelių eismo taisyklių pažeidimas	41
ATPK 188 straipsnis. Savavaldžiavimas	42
Kaip susigrąžinti teisę vairuoti anksčiau laiko?	42
Kokie yra administracinės nuobaudos senaties terminai?	43
Kada administracinė teiseną negalima	44

IŽANGA

2001 m. sausio 1 d. įsigaliojo Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymas, kuriuo pirmą kartą Rytų ir Vidurio Europoje sukurta sistema, pagal kurią valstybė iš savo biudžeto pradėjo finansuoti teisinės pagalbos teikimą civilinėse, administracinėse ir baudžiamosiose bylose.

Šis „Šiauliečio teisės gidas“ parengtas turint tikslą apibendrinti dažniausiai pasitaikančius klausimus civilinėje ir administracinėje teisėje, kad būtų išvengta neaiškumų, dviprasmybių, kreipiantis dėl pirminės ir (ar) antrinės teisinės pagalbos.

Šis leidinys yra ribotos apimties ir tiražo, reikia tikėtis, kad jis bus naudingas šiauliečiams, ieškantiems atsakymų į kylančius klausimus. Pastabas ir pasiūlymus, ką galima būtų patobulinti ir kokios informacijos reikėtų, rašykite el. paštu admin@teisescidas.lt

TEISINĖ PAGALBA

Valstybės parama ir nemokama teisinė pagalba, kas tai?

Nemokamą teisinę pagalbą pagal teisinės pagalbos gavimo greitį bei prašymo ir dokumentų prie prašymo užpildymą, pateikimą galima išskirti į kelias rūšis, kurias finansuoja valstybė ir (ar) savivaldybės iš savo biudžeto:

Valstybės finansuojama yra:

- Pirminė teisinė pagalba (priklauso visiems, nepriklausomai nuo turto ir pajamų lygio). Daugiau apie tai skaitykite skyriuje „Pirminė teisinė pagalba, kas tai?“

- Antrinė teisinė pagalba (priklauso nuo turto ir pajamų lygio).

Valstybė teikia paramą smurtinių nusikaltimų aukoms (baudžiamosiose bylose) nepriklausomai nuo turto ir pajamų dydžio. Reikia užpildžius prašymą valstybės finansuojamam advokatui gauti (antrinei teisei pagalbai gauti) ir prašyme nurodžius, kad esate nukentėjęs/sis baudžiamojoje byloje, pridėti prie prašymo tai patvirtinantį dokumentą. Daugiau apie valstybės paramą skaitykite skyriuje „Valstybės parama smurtinių nusikaltimų aukoms“.

NEMOKAMA pirminė teisinė pagalba

Pirminė teisinė pagalba visais atvejais yra 100 procentų nemokama (valstybės finansuojama) ir teikiama asmenims nepriklausomai nuo turto ir pajamų savivaldybėje, kurioje asmuo yra deklaruotas. Pirminė teisinė pagalba – tai teisinė informacija, teisinės konsultacijos ir teisinio pobūdžio dokumentų, skirtų valstybės ir savivaldybių institucijoms, rengimas. Ši teisinė pagalba apima ir patarimus dėl ginčo išsprendimo be teismo, veiksmus dėl taikaus ginčo išsprendimo bei taikos sutarties projekto parengimą, jeigu minėtas klausimas neužima daugiau kaip 1 valandos konsultanto darbo laiko). Naudojantis pirmine teisine pagalba negalima tikėtis, kad Jūsų interesai bus ginami ir teisme.

Pirminę teisinę pagalbą nemokamai turi teisę gauti visi Lietuvos piliečiai, kitų Europos Sąjungos (ES) valstybių narių piliečiai, taip pat kiti Lietuvoje bei kitose ES valstybėse narėse teisėtai gyvenantys fiziniai asmenys ir kiti Lietuvos tarptautinėse sutartyse nurodyti asmenys.

Norint gauti pirminę teisinę pagalbą, neprivaloma deklaruoti savo pajamų ir turto. Tereikia kreiptis į savivaldybės vykdomąją instituciją pagal savo deklaruotą gyvenamąją vietą.

Šiaulių miesto savivaldybės gyventojams nemokamos pirminės teisinės pagalbos adresai:

- * deklaravusiems gyvenamąją vietą Šiaulių miesto savivaldybėje – Vasario 16-osios g. 62, Šiauliuose, 12 kabinete;

- * Šiaulių mieste gyvenantiems, tačiau deklaravusiems gyvenamąją vietą Šiaulių rajone nemokama pirminė teisinė pagalba teikiama Vilniaus g. 263, Šiauliuose, 320 kabinete, registracija telefonu (8 41) 59 66 45 arba (8 41) 50 00 37.

Antrinė teisinė pagalba

Antrinė teisinė pagalba, jeigu lyginti su medicina, tai po pirminės apžiūros jums paskirtas specialus gydytojas (advokatas), kuris taiko gydymą jūsų problemai spręsti. Antrinė teisinė pagalba – tai dokumentų rengimas, gynyba ir atstovavimas bylose, įskaitant vykdymo procesą, atstovavimas išankstinio ginčo sprendimo ne teisme atveju, jeigu tokią tvarką nustato įstatymai ar teismo sprendimas. Ši teisinės pagalbos rūšis apima ne tik advokato išlaidų padengimą, tačiau ir ekspertizę, žyminio mokesčio ar antstolio būtinųjų išlaidų padengimą.

Antrinę teisinę pagalbą asmenys gauna tik tuomet, jei jų turtas ir metinės pajamos neviršija Vyriausybės nustatytų turto ir pajamų lygių teisei pagalbai gauti. Tiesa, įstatyme nurodyti asmenys, kuriems antrinė teisinė pagalba teikiama, neatsižvelgiant į jų turtą ir pajamas (pvz.: nukentėjusieji dėl nusikaltimų atsiradusios žalos atlyginimo bylose, asmenys, turintys teisę į socialinę pašalpą arba jei jie yra valstybės išlaikomi stacionariuose globos įstaigose ir kai kurie kiti atvejai).

Jeigu jums paskiriamas 100 proc., 75 proc., 50 proc. arba 25 proc. valstybės finansuojamas advokatas, tokiu pačiu procentu gali būti finansuojamos ir kitos būtinos su byla susijusios išlaidos.

Kada suteikiama antrinė teisinė pagalba?

Kai užpildomas prašymas antrinei teisei pagalbai gauti (prašymo formą galite gauti nuvykę pas pirminės teisinės pagalbos konsultantus arba parsiųsti iš svetainių www.teisesgidas.lt arba www.teisinepagalba.lt). Užpildžius prašymą, prie jo pridedami dokumentai, patvirtinantys teisę gauti valstybės finansuojamą advokatą įprasta arba išimties tvarka.

Kokia yra įprasta tvarka norint gauti antrinę teisinę pagalbą?

Norint gauti advokatą, priklausomai nuo turto ir pajamų, reikia pateikti pajamų ir turto deklaraciją antrinei teisei pagalbai gauti, kad galėtumėte tinkamai ją pateikti reiktų atlikti šiuos veiksmus:

1. Surinkti dokumentus, patvirtinančius Jūsų pajamas už paskutinius 12 mėnesių. Galima kreiptis į Sodrą ir gauti pažymą už paskutinius 12 mėnesių socialinių draudimo laikotarpių. Jeigu dirbote, tai rekomenduotina ir iš darbdavio turėti pažymą už paskutinius 12 mėnesių, taip pat su savimi turėti kitas pajamas patvirtinančius dokumentus.

2. Jeigu turite kilnojamojo ar nekilnojamojo turto, rekomenduotina turėti dokumentus iš VĮ Registrų centro ir VĮ „Regitros“ pažymėjimą ir (ar) išrašus, patvirtinančius turto nuosavybę (jeigu turto neturite, šių dokumentų nereikia).

3. Užpildyti pagal turimus dokumentus pajamų ir turto deklaraciją antrinei teisei pagalbai gauti. Forma patvirtinta Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013-12-27 įsakymu Nr. 1R-300. Kaip pildyti metinę pajamų ir turto deklaraciją antrinei teisei pagalbai. Video instrukciją, kaip pildyti metinę pajamų ir turto deklaraciją antrinei teisei pagalbai gauti, galite rasti svetainėje www.teisesgidas.lt.

4. Užpildyti prašymą antrinei teisei pagalbai gauti. Prašymo forma patvirtinta Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2013-12-27 įsakymu Nr. 1R-3001.

Pateikiame asmens pajamų skaičiuoklę valstybės finansuojamai antrinei teisei pagalbai gauti.

Antrinė teisinė pagalba	I lygis (100% apmokama)		II lygis (50% apmokama)	
	Per 12 mėn.	Per mėnesį vid.	Per 12 mėn.	Per mėnesį vid.
1 asmens pajamos	2925,00 €	243,75 €	4225,00 €	352,08 €
+1 išlaikytinis	3900,00 €	325,00 €	5678,50 €	473,96 €
+2 išlaikytiniai	4875,00 €	406,25 €	7150,00 €	595,83 €
+3 išlaikytiniai	5850,00 €	487,50 €	8612,50 €	717,71 €
+4 išlaikytiniai	6825,00 €	568,75 €	10075,00 €	839,58 €

Antrinė teisinė pagalba be pajamų vertina ir turimo turto lygius.

Pateikti reikia kelių rūšių dokumentus, patvirtinančius jūsų teisę į antrinę valstybės garantuojamą teisinę pagalbą:

Pirmieji patvirtina, kad jūsų pajamos ir (ar) turtas neviršija Vyriausybės nustatytų lygių norint gauti 100 proc. arba 50 proc. valstybės finansuojamą antrinę teisinę pagalbą.

Antrieji patvirtina jūsų tapatybę (pasas, tapatybės kortelė, naujos kartos vairuotojo pažymėjimas, neįgaliojo liudijimas, pensininko pažymėjimas, studento pažymėjimas).

Tretieji patvirtina jūsų išlaikytinių, globotinių skaičių (vaikų gimimo liudijimai, teismo sprendimas paskirti jus globėju ir pan.).

Prie prašymo antrinei teisei pagalbai gauti taip pat turi būti pridedami reikalavimą pagrindžiantys dokumentai.

Kada yra išimties tvarka skiriami valstybės finansuojami advokatai?

Norint gauti valstybės finansuojamą antrinę teisinę pagalbą nepildant turto ir pajamų deklaracijos, prie prašymo būtina pateikti išimtį patvirtinantį dokumentą.

Jeigu turite išimtį patvirtinantį dokumentą, prašyme atitinkamoje skiltyje reikia pažymėti X ir užpildžius prašymą pridėti minimą dokumentą. Dažniausiai pasitaikantys atvejai ir juos patvirtinantys dokumentai:

Esate nukentėjusysis (-ioji) dėl nusikaltimo atsiradusios žalos atlyginimo byloje. Dokumentas – nutarimas, kuriuo pripažįstamas esate nukentėjusiuoju baudžiamosioje byloje arba ikiteisminiame tyrime. Atitinkamą dokumentą gali išduoti ikiteisminį tyrimą atliekanti institucija arba prokuroras.

Esate socialinės pašalpos gavėjas. Dokumentas – pažyma iš Savivaldybės administracijos Socialinės paramos skyriaus, kad esate socialinės pašalpos gavėjas prašymo padavimo metu.

Jums nustatytas sunkus neįgalumas arba esate pripažintas (-a) nedarbingu (-a), 25 proc. ir mažesnis darbingumas. Dokumentas – neįgaliojo pažymėjimas.

Esate sukakęs (-usi) senatvės pensijos amžių ir yra nustatytas didelių specialiųjų poreikių lygis. Dokumentas – neįgaliojo pažymėjimas.

Esate asmens, kuriam nustatytas sunkus neįgalumas arba kuris yra pripažintas nedarbingu, globėjas (-a) (rūpintojas(-a)). Dokumentai gali būti: teismo sprendimas ar nutartis arba kitas dokumentas, kuriame nurodoma, kad esate globėjas ar rūpintojas.

Esate nepilnametis vaikas, nesudaręs santuokos ir teismo pripažintas visiškai veiksniu (emancipuotu). Dokumentas – tapatybę patvirtinantis dokumentas.

Kitais atvejais numatytais Lietuvos Respublikos ir tarptautinėse sutartyse, dažniausiai tai būna civilinėse, šeimos, baudžiamosiose bylose ir su reta išimtimi administracinėse bylose (išskyrus prieglobsčio prašančius).

Kiek 50 procentų valstybės finansuojama teisinė pagalba gali man kainuoti, kas ją sudaro?

Antrinės teisinės pagalbos advokatų atlyginimus nustato Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2013 m. liepos 17 d. nutarimas Nr. 645 „Dėl Advokatams už antrinės teisinės pagalbos teikimą ir koordinavimą mokamo užmokesčio dydžių ir mokėjimo taisyklių patvirtinimo“. Viena advokato darbo valanda įkainuota 11,58 € (40 Lt). Advokatams yra apmokama pagal faktiškai sugaištą laiką.

Ištrauka iš 2014 metų ataskaitos apie antrinės teisinės pagalbos teikimo įkainius:

„Nuolat antrinę teisinę pagalbą teikiančio advokato vidutinė vienos civilinės – administracinės bylos kaina svyravo nuo 386,92 Lt (112,06 € Kauno Tarnyboje) iki 649,80 Lt (188,2 € Klaipėdos Tarnyboje). Didžiausia vienos baudžiamosios bylos kaina buvo Vilniaus Tarnyboje 312,44 Lt (90,49 €), mažiausia baudžiamosios bylos kaina buvo Kauno Tarnyboje 215,58 Lt (62,44 €)“.

Ištrauka iš Lietuvos Respublikos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos įstatymo:

„19 straipsnis. Antrinės teisinės pagalbos teikimo ypatumai apmokant 50 procentų išlaidų

1. Prašyme suteikti antrinę teisinę pagalbą turi būti nurodytas pareiškėjo sutikimas apmokėti antrinės teisinės pagalbos išlaidas, jeigu būtų nustatyta, kad pagal šį įstatymą jis turi apmokėti 50 arba 75 procentus antrinės teisinės pagalbos išlaidų. Kai prašymą padeda užpildyti ar užpildo valstybės garantuojamą teisinę pagalbą teikiantys asmenys, pareiškėjui turi būti išaiškinta jo pareiga šio įstatymo nustatyta tvarka apmokėti 50 arba 75 procentus antrinės

teisinės pagalbos išlaidų ir jis supažindintas su galima preliminarina išlaidų suma, apskaičiuojama teisingumo ministro nustatyta tvarka....“

Kaip sumokėti mažiau, kai pretenduojate tik į 50 procentų valstybės finansuojamų išlaidų?

Ne visais atvejais reikia sumokėti būtent tiek, kiek Vyriausybės nutarime numatyta, atkreipiamė dėmesį, kad gaudami antrinę teisinę pagalbą mokate už sugaištų darbo valandų kiekį t. y. už tiek, kiek advokatas sugaišo.

Žinoma, jeigu nenorite rizikuoti, galite susirasti kompetetingą teisininką (advokatą), kuris sutiks jums surašyti pareiškimą ar ieškinį už mažesnę kainą ir kainą įtvirtinti sutartyje. Konsultacijoms ir ieškinio ar pareiškimo surašymui nebūtinai advokatas. Advokatas būtinai tik tuo atveju, jeigu norite, kad advokatas jums atstovautų teismo proceso metu. Rašytinio proceso metu advokatas taip pat nebūtinai. Su kiekvienu advokatu ieškinio ir (ar) pareiškimo surašymo kainą ir sąlygas galite aptarti individualiai, o atstovavimą teisme atskirai.

Be minėtų galimybių sutaupyti pinigus, galima taupyti ir kitaip, nes ne visais atvejais būtinai advokatas, norint, kad jums atstovautų teisme, galima kreiptis ir į advokatų padėjėjus (advokatų padėjėjų sąrašą rasite www.advoco.lt), taip pat, jeigu byla nagrinėtina administracinio teisės pažeidimo byloje, užtenka ir bet kurio aukštąjį teisinį išsilavinimą turinčio asmens atstovavimo, atstovavimo sutartį patvirtinus notarui.

Antrinės teisinės pagalbos išlaidos

Apskaičiuojant preliminaras antrinės teisinės pagalbos išlaidas už advokato darbą, susijusį su gynyba ir atstovavimu bylose, procesinių dokumentų rengimu, pagrindu imami Advokatams už antrinės teisinės pagalbos teikimą ir koordinavimą mokamo užmokesčio dydžių ir mokėjimo taisyklėse stadijai ar procesiniam veiksmui nustatyti maksimalūs dydžiai. TACIAU svarbu atkreipti dėmesį, kad išlaidos gali būti didesnės atsižvelgiant į faktinį antrinės teisinės pagalbos teikimo laiką, kuris dažniausiai gali būti didesnis, jei byla yra sudėtinga, didelės apimties, advokatai reikia atlikti papildomus veiksmus, surinkti įrodymus, bylos nagrinėjimas vyksta kitame mieste. Preliminariai įsivertinant šias išlaidas reikia turėti omenyje, kad advokato vienos profesinio darbo valandos užmokesčio dydis yra 11,58 € (40 Lt).

Pateikiame aktualiausią informaciją:

CIVILINĖS BYLOS

- taikus ginčo išsprendimas nesikreipiant dėl ginčo į teismą – 92,64 € (319,88 Lt);
- privalomas išankstinis ginčo sprendimas ne teisme – 92,64 € (319,88 Lt);
- ypatingoji teiseina:

1. bylos dėl teismo leidimų išdavimo ar faktų patvirtinimo ir kitos bylos, kurios pagal įstatymus nagrinėjamos supaprastinto proceso tvarka, – 23,16 € (79,97 Lt);
2. kitos ypatingosios teisenos bylos – 115,80 € (399,83 Lt);
- bylos dėl teismo įsakymų išdavimo – 23,16 € (79,97 Lt);
- dokumentinio proceso bylos – 81,06 € (279,88 Lt);
- santuokos nutraukimo bylos, kuriose nėra ginčo, – 69,48 € (239,90 Lt);
- pareiškimo dėl sprendimo už akių peržiūrėjimo parengimas – 23,16 € (79,97 Lt);
- ginčo teiseina nagrinėjamos bylos:
 1. dalyvaujančių byloje asmenų procesinių dokumentų pirmosios instancijos teismui parengimas – 69,48 € (239,90 Lt);
 2. atstovavimas pirmosios instancijos teisme – 46,32 € (159,93 Lt);
 3. apeliacinio skundo parengimas – 57,90 € (199,92 Lt);
 4. atstovavimas apeliacinės instancijos teisme – 69,48 € (239,90 Lt);
 5. kasacinio skundo parengimas – 69,48 € (239,90 Lt);
 6. atstovavimas kasacinės instancijos teisme – 23,16 € (79,97 Lt);
 7. proceso atnaujinimas – 69,48 € (239,90 Lt);

8. vykdymo procesas – 69,48 € (239,90 Lt);

9. kiti prašymai (prašymas išaiškinti teismo sprendimą ir pan.) – 34,74 € (119,95 Lt).

ADMINISTRACINĖS BYLOS

- išankstinis ginčų nagrinėjimas ne teismo tvarka – 69,48 € (239,90 Lt);

- administracinių bylų nagrinėjimas pirmosios instancijos teisme:

1. procesinių dokumentų parengimas pirmosios instancijos teismui – 46,32 € (159,93 Lt);

2. atstovavimas pirmosios instancijos teisme – 23,16 € (79,97 Lt);

3. apeliacinio skundo parengimas – 23,16 € (79,97 Lt);

- atstovavimas apeliacinės instancijos teisme – 34,74 € (119,95 Lt);

- atskirojo skundo parengimas – 11,58 € (39,98 Lt);

- proceso atnaujinimas – 23,16 € (79,97 Lt);

- vykdymo procesas – 69,48 € (239,90 Lt).

ADMINISTRACINIŲ TEISĖS PAŽEIDIMŲ BYLOS

- administracinių teisės pažeidimų bylų nagrinėjimas ne teisme – 34,74 € (119,95 Lt);

- skundo dėl nutarimo administracinio teisės pažeidimo byloje parengimas – 11,58 € (39,98 Lt);

- administracinio teisės pažeidimo bylos nagrinėjimas pirmosios instancijos teisme:

1. administracinio teisės pažeidimo bylos nagrinėjimas pirmosios instancijos teisme – 34,74 € (119,95 Lt);

2. skundo dėl teismų nutarimų (nutarčių), priimtų nagrinėjant administracinių teisės pažeidimų bylas pirmąja instancija, parengimas – 11,58 € (39,98 Lt);

- atstovavimas apeliacinės instancijos teisme – 23,16 € (79,97 Lt);

- vykdymo procesas – 69,48 € (239,90 Lt);

- proceso atnaujinimas – 46,32 € (159,93 Lt).

BAUDŽIAMOSIOS BYLOS

- atstovavimas nukentėjusiojo, civilinio ieškovo interesams baudžiamojoje byloje:

1. civilinio ieškinio ir kitų procesinių dokumentų baudžiamojoje byloje rengimas – 46,32 € (159,93 Lt);

2. atstovavimas ikiteisminiame tyrime – 23,16 € (79,97 Lt);

3. atstovavimas pirmosios instancijos teisme – 23,16 € (79,97 Lt);

4. apeliacinio skundo parengimas – 23,16 € (79,97 Lt);

5. atstovavimas apeliacinės instancijos teisme – 23,16 € (79,97 Lt);

6. kasacinio skundo parengimas – 34,74 € (119,95 Lt);

7. atstovavimas kasacinės instancijos teisme – 11,58 € (39,98 Lt);

- privataus kaltinimo bylos:

1. skundo (pareiškimo) parengimas – 46,32 € (159,93 Lt);

2. atstovavimas pirmosios instancijos teisme – 23,16 € (79,97 Lt);

3. apeliacinio skundo parengimas – 23,16 € (79,97 Lt);

4. atstovavimas apeliacinės instancijos teisme – 23,16 € (79,97 Lt);

- baudžiamosios bylos atnaujinimas – 46,32 € (159,93 Lt);

Už pareiškimų Europos Žmogaus Teisių Teismui arba kitoms tarptautinėms institucijoms, įgaliotoms nagrinėti asmens pareiškimus, parengimą mokama 46,32 € (159,93 Lt).

KITOS IŠLAIDOS

Kitos išlaidos, kurias gali tekti Jums apmokėti, dažniausiai priklausys nuo konkrečios bylos aplinkybių. Valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybų praktikoje dažniausiai apmokamos šios išlaidos:

Ekspertizų išlaidos. Ekspertizės išlaidų dydis priklausys nuo konkrečios ekspertizės, kurią būtina atlikti Jūsų byloje, rūšies. Iš anksto šias išlaidas paskaičiuoti būtų labai sudėtinga, todėl norėdamas įsivertinti galimas išlaidas galėtumėte susisiekti su tos rūšies ekspertizės atliekančiais teismo ekspertais ar teismo ekspertizės įstaigomis.

Dažniausiai valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybų veikloje tenka apmokėti DNR ekspertizės išlaidas, kurių dydis šiuo metu siekia vidutiniškai 304,10 € (1050 Lt).

Vykdymo proceso išlaidos. Vykdymo procese apmokamos būtinosios vykdymo išlaidos, kurios apskaičiuojamos atsižvelgiant į Sprendimų vykdymo instrukcijas, patvirtintas Lietuvos Respublikos teisingumo ministro 2005 m. spalio 27 d. įsakymu Nr. 1R-352, nuostatas.

Vertimo išlaidos. Su šiomis išlaidomis dažniausiai susiduriama, jeigu asmeniui bendraujant su advokatu reikalingos vertėjo paslaugos, taip pat tais atvejais, kai reikia versti teismui teikiamus dokumentus į lietuvių kalbą. Išlaidų dydžiai priklauso nuo to, iš kokios kalbos turi būti atliktas vertimas. Jeigu Jums tai aktualu, dėl preliminarios išlaidų sumos galite kreiptis į konkrečią valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybą.

Ką daryti, kai atsisakoma suteikti valstybės finansuojamą advokatą?

Jeigu jums atrodo, kad suteikti valstybės finansuojamą advokatą buvo atsisakyta dėl elementaraus biurokratizmo, galima kreiptis su skundu į Seimo kontrolierius.

Jeigu paaiškėjo, kad jūsų pajamos pernelyg didelės arba jūsų turimas turtas didesnis nei nustatyta reikalavimais, tai vargu ar galima būtų skusti tokį sprendimą, nes ar atitinkate Vyriausybės nustatytus lygius vertinti priklauso išimtinai valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyboms. Tačiau klaidų visiems pasitaiko.

Būna atvejų, kad nors ir atitinkate Vyriausybės nustatytus pajamų lygius VGTP tarnyba atsisako teikti teisinę pagalbą, nors jūsų nuomone, VGTP tarnyba vistiek turėjo suteikti valstybės finansuojamą advokatą ir tik gavusios iš advokato išvadą, kad byla neperspektyvi atsisakyti teikti teisinę pagalbą. Tokiu atveju galite surašyti prašymą dėl pačios tarnybos sprendimo apskundimo, kad būtų paskirtas kitas valstybės finansuojamas advokatas. Teismų praktikoje pasitaiko atvejų kai tarnybos taip pat padaro klaidų. Pavyzdžiui, administracinėje byloje Nr. I-1201-121/2009 teismas nustatė, kad „*darytinios tokios bylai reikšmingos išvados: 1) akivaizdžiai nepagrįsto reikalavimo nustatymas, taip pat konstatavimas, kad atstovavimas byloje yra neperspektyvus Įstatymo 11 str. 5 d. 1, 2 punktų prasme reiškia tai, kad valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnyba, gavusi asmens prašymą teikti jam antrinę teisinę pagalbą, savo kompetencijos ribose turi atlikti asmens reikalavimo pagrįstumo vertinimą tik tuo aspektu ar asmens pateikti dokumentai ir jo nurodytos faktinės aplinkybės atitinka įstatymų (materialinės ir procesinės teisės normų) nustatytas sąlygas, kurios yra teisiškai būtinos asmens nurodyto turinio reikalavimo parengimui pagal atitinkamų įstatymų reikalavimus; <...>3) kolegijos nuomone, įvertinti, ar ieškinys teismui yra perspektyvus, turėtų advokatas, išnagrinėjęs reikalavimų turinį ir siekiamo rezultato tikimybę ir, esant reikalui, surinkęs papildomos informacijos (VGTPĮ 23 str. 2 d.)*“

Yra bylų, kai dėl atsisakymo suteikti antrinę teisinę pagalbą buvo priteista ir moralinė žala iš antrinę teisinę pagalbą teikusios tarnybos. Pavyzdžiui, administracinėje byloje Nr. A-492-1681/2012 buvo priteista 200 Lt moralinei žalai atlyginti.

Ar galiu gauti teisinę pagalbą išvykęs iš Lietuvos kitoje ES valstybėje?

Praktiškai visose Europos Sąjungos valstybėse galite gauti valstybės finansuojamą teisinę pagalbą, išskyrus Daniją.

„Teisės gidas“ ir NEMOKAMA teisinė pagalba

„Teisės gido“ NEMOKAMA teisinė pagalba – tai informacijos pateikimas interneto svetainėje www.teisesgidas.lt, kaip pasinaudoti nemokama teisine pagalba, taip pat dažniausiai pasitaikančių bylų (atvejų) aptarimas pirminėje teisinėje pagalboje bei antrinėje teisinėje pagalboje pateikiant konkrečius teismų praktikos pavyzdžius, taip pat ieškiniių ir pareiškimų blankus. Interneto svetainėje www.teisesgidas.lt esantys atsakymai į klausimus, straipsniai ir kita informacija nėra oficialūs teisės aiškinimas. Oficialų teisės aiškinimą gali pateikti tik teisės taikymu užsiimančios institucijos ir teismų praktika. Norėdami gauti oficialų teisės aiškinimą vertėtų užduoti klausimus raštu arba žodžiu kompetetingoms institucijoms, į užduotus klausimus jos privalo atsakyti.

CIVILINĖ TEISĖ

Kada būtina kreiptis į notarą?

Sandorius, kuriuos privalo tvirtinti notaras, nustato Civilinio kodekso 1.74 str.

Atvejai, kada privaloma kreiptis į notarą:

* nekilnojamojo daikto dovanojimo sutartis, taip pat dovanojimo sutartis įskaitant ir pinigų dovanojimą, kurios suma didesnė kaip 14500 €, turi būti notarinės formos (pinigų dovanojimo sutartis privalo būti sudaryta raštu, bet neprivalo būti notariškai patvirtinta, jeigu dovanojama suma yra didesnė kaip 1500 €, bet mažesnė kaip 14500 € (CK 6.469 str. 1 ir 2 d.);

* hipotekos – įkeitimo (CK 4.185 str.);

* rentos – išlaikymo iki gyvos galvos (CK 6.443 str.);

* santuokoje įgyto turto padalijimo, paveldėto turto pasidalijimo sutartis. Privalomi veiksmai yra reikalingi dalijantis nekilnojamuosius daiktus (CK 1.74 str.) ir paveldėto turto pasidalinimo sutarčiai (CK 5.70 str. 1 d.);

* įgaliojimo patvirtinimas sutuoktiniui, tėvams, vaikams, kitiems fiziniams ir juridiniams asmenims (priklauso nuo CK 2.138 str. numatytų aplinkybių);

* fizinių ir juridinių asmenų pareiškimų perdavimas (privaloma tvirtinti tuo atveju, kai parduodama dalis nekilnojamojo daikto, į kurį turima bendros nuosavybės teisė, apie tai pranešama per notarą (CK 4.79 str. 2 d.);

* jungtinės veiklos (partnerystės) sutartys (CK 6.969 str. 4 d.);

* kitais įstatymuose numatytais atvejais.

Kada nebūtina kreiptis į notarą?

Į notarą neprivaloma kreiptis dėl:

* nekilnojamojo daikto panaudos sutarties;

* nekilnojamojo daikto nuomos (išskyrus ilgalaikę nuomą) ar finansinės nuomos sutarties;

* kilnojamųjų daiktų nuomos sutarties;

* kilnojamojo daikto panaudos sutarties;

* kilnojamojo daikto nuomos ar finansinės nuomos sutarties;

* kilnojamojo daikto pasidalinimo sutarties;

* vertybinių popierių pirkimo ir pardavimo sutarties, išskyrus uždarųjų akcinių bendrovių akcijų pirkimo ir pardavimo sutartis, kai parduodama 25 procentai ar daugiau uždarosios akcinės bendrovės akcijų arba akcijų pardavimo kaina yra didesnė kaip keturiolika tūkstančių penki šimtai eurų, išskyrus atvejus, kai akcininkų asmeninės vertybinių popierių sąskaitos tvarkomos vertybinių popierių rinką reglamentuojančių teisės aktų nustatyta tvarka;

* paskolos ar kreditavimo sutarties;

* reikalavimo perleidimo, skolos perkėlimo sutarties reikalavimo, skolos patvirtinimo;

* preliminarios sutarties;

* nekilnojamojo daikto priėmimo ir perdavimo dokumento patvirtinimo;

* pavedimo sutarties.

Nors šių sandorių tam tikrais atvejais nebūtina tvirtinti pas notarą, tačiau rekomenduotina pasitarti su teisininku kaip surašyti dokumentus ir susipažinti su tokio dokumento pasirašymo pasekmėmis.

Jeigu neprivalomos notarinės formos sandorį arba kitą veiksmą asmuo laiko pakankamai svarbiu, jis turi teisę gauti notaro paslaugas. Būtent notarui yra numatyta pareiga tvirtinant sandorį išaiškinti sandorio šalims jo esmę ir pasekmes bei įvertinti sandorio ir įstatymų nuostatų atitikimą.

Kada seniūnai ir konsuliniai pareigūnai gali atlikti notarinius veiksmus?

Notariato įstatymo 27 straipsnis. Lietuvos Respublikos konsulinių pareigūnų atliekami notariniai veiksmai

Lietuvos Respublikos konsuliniai pareigūnai atlieka šiuos notarinius veiksmus:

1) tvirtina sandorius, išskyrus sutartis dėl Lietuvos Respublikoje esančių nekilnojamųjų daiktų perleidimo, perdavimo naudotis, įkeitimo ar kitų daiktinių teisių ar jų suvaržymo;

2) liudija dokumentų nuorašų ir jų išrašų tikrumą;

3) liudija parašo dokumentuose tikrumą;

4) liudija dokumentų vertimo iš vienos kalbos į kitą tikrumą;

5) tvirtina faktą, kad fizinis asmuo yra gyvas ir yra tam tikroje vietovėje;

6) priima saugoti asmeninius testamentus;

7) tvirtina dokumentų pateikimo laiką;

8) priima jūrinius protestus;

9) atlieka kitus įstatymų numatytus notarinius veiksmus.

27-1 straipsnis. Seniūnų atliekami notariniai veiksmai

Seniūnai neatlygintinai atlieka seniūnijai priskirtos teritorijos gyventojams šiuos notarinius veiksmus:

1) tvirtina įgaliojimus, kuriuos fiziniai asmenys duoda korespondencijai (konkrečiai – siunčiamiems pinigams ir siuntiniams) gauti, taip pat darbo užmokesčiui ir kitoms su darbo santykiais susijusioms išmokoms, pensijoms, pašalpoms, stipendijoms, išmokoms už perdirbti supirtą žemės ūkio produkciją gauti;

2) liudija dokumentų nuorašų ir jų išrašų tikrumą;

3) liudija parašo dokumentuose tikrumą.

Ką turėčiau žinoti apie paveldėjimą?

Paveldėjimo teisinius santykius Lietuvoje reguliuoja Lietuvos Respublikos civilinio kodekso penktoji knyga. Įpėdiniais gali būti:

Paveldint pagal įstatymą – fiziniai asmenys, kurie buvo gyvi palikėjo mirties momentu; palikėjo vaikai, gimę po jo mirties; taip pat Lietuvos valstybė.

Paveldint pagal testamentą – fiziniai asmenys, kurie buvo gyvi palikėjo mirties momentu, taip pat kurie buvo pradėti jam esant gyvam ir gimė po jo mirties; testamente įvardyti dar nepradėti asmenys, jiems gimus; juridiniai asmenys, kurie yra palikėjo mirties momentu arba steigiami vykdančiam palikėjo testamente išreikštą valią; taip pat gali būti valstybė, savivaldybės.

Paveldima:

materialūs dalykai (nekilnojamieji ir kilnojamieji daiktai);

nematerialūs dalykai (vertybiniai popieriai, patentai, prekių ženklai ir kt.);

palikėjo turtinės reikalavimo teisės;

įstatymų numatytais atvejais intelektinė nuosavybė (autorių turtinės teisės į literatūros, mokslo ir meno kūrinius, gretutinės turtinės teisės bei teisės į pramoninę nuosavybę);

kitos įstatymų nustatytos turtinės teisės bei pareigos.

Nepaveldima:

asmeninės neturtinės ir turtinės teisės, neatskiriama susijusios su palikėjo asmeniu (teisė į garbę ir orumą, autorystė, teisė į autorinį vardą, į kūrinio neliečiamybę, į atlikėjo vardą ir atlikimo neliečiamybę);

teisė į alimentus ir pašalpas, mokamas palikėjui išlaikyti;

teisė į pensiją, išskyrus įstatymų nustatytas išimtis.

Jei yra sudarytas testamentas.

Turto paveldėtojai yra testamente nurodyti asmenys. Testatorius gali sudaryti testamentą tik pats, testamentą gali sudaryti tik veiksnus asmuo. Testamentą galima nuginčyti. Asmuo, norintis nuginčyti testamentą, turi kreiptis į teismą. Minėtą ieškinį teismui gali paduoti įpėdiniai pagal

įstatymą arba testamentą, kurie paveldėtų, jeigu testamentas ar jo atskiros dalys būtų pripažintos negaliojančiomis.

Jei asmuo turtą paveldi pagal įstatymą.

Paveldima atsižvelgiant į Civiliniame kodekse nustatytas įpėdinių eiles. Nesant pirmos eilės įpėdinių, turtą paveldi antros eilės įpėdiniai ir atitinkamai tolesnių eilių įpėdiniai, jei nėra pirmesnių eilių įpėdinių.

Teisė į privalomąją palikimo dalį.

Palikėjo vaikai (įvaikiai), sutuoktinis, tėvai (įtėviai), kuriems palikėjo mirties dieną reikalingas išlaikymas, turi teisę į privalomą palikimo dalį: minėti asmenys paveldi, nepaisant testamento turinio, pusę tos dalies, kuri kiekvienam iš jų tektų paveldint pagal įstatymą (privalomoji dalis), jeigu testamentu neskirta daugiau.

Palikimo priėmimas.

Kad įgytų palikimą, įpėdinis turi jį priimti. Neleidžiama palikimą priimti iš dalies arba su sąlyga ar išlygomis. Įpėdinis laikomas priėmusiu palikimą tais atvejais, kai jis faktiškai pradėjo paveldimą turtą valdyti, kreipėsi į palikimo atsiradimo vietos apylinkės teismą dėl turto apyrašo sudarymo arba kai įpėdinis padavė palikimo atsiradimo vietos notarui pareiškimą apie palikimo priėmimą. Įpėdinis, priėmęs palikimą pagal teismo antstolio sudarytą apyrašą, už palikėjo skolas atsako tik paveldėtu turtu. Įpėdinis, kuris priėmė palikimą turto valdymo perėmimu arba padavęs pareiškimą notarui, už palikėjo skolas atsako visu savo turtu, išskyrus įstatyme numatytus atvejus.

Išvardyti veiksmai dėl palikimo priėmimo turi būti atlikti per tris mėnesius nuo palikimo atsiradimo dienos arba nuo teisės į palikimą atsiradimo dienos. Tačiau įstatymas suteikia galimybę ir pratęsti šį terminą. Terminą pratęsia teismas, jei pripažįsta, kad jis praleistas dėl svarbių priežasčių.

Palikimo atsiradimo laiku laikomas palikėjo mirties momentas. Palikimo atsiradimo vieta laikoma paskutinė palikėjo nuolatinė gyvenamoji vieta. Įpėdiniai, paveldėję pagal įstatymą ar testamentą, turi teisę prašyti palikimo atsiradimo vietos notarą išduoti paveldėjimo teisės liudijimą. Paveldėjimo teisės liudijimas išduodamas suėjus trims mėnesiams nuo palikimo atsiradimo dienos arba nuo teisės priimti palikimą atsiradimo dienos.

CK 5.11 straipsnis. Įpėdinių pagal įstatymą eilės

1. Paveldint pagal įstatymą įpėdiniai lygiomis dalimis yra:

- 1) pirmos eilės – palikėjo vaikai (tarp jų ir įvaikiai) ir palikėjo vaikai, gimę po jo mirties;
- 2) antros eilės – palikėjo tėvai (įtėviai), vaikaičiai;
- 3) trečios eilės – palikėjo seneliai tiek iš tėvo, tiek iš motinos pusės, palikėjo provaikaičiai;
- 4) ketvirtos eilės – palikėjo broliai ir seserys, proseneliai ir prosenelės tiek iš tėvo, tiek iš motinos pusės;

5) penktos eilės – palikėjo brolio ir sesers vaikai (sūnėnai ir dukterėčios), taip pat palikėjo tėvo ir motinos broliai ir seserys (dėdės ir tetos);

6) šeštos eilės – palikėjo tėvo ir motinos brolių ir seserų vaikai (pusbroliai ir pusseserės).

2. Antros eilės įpėdiniai paveldi pagal įstatymą tik tai nesant pirmos eilės įpėdinių arba jiems nepriėmus ar atsisakius palikimo, taip pat tuo atveju, kai iš visų pirmos eilės įpėdinių atimta paveldėjimo teisė. Trečios, ketvirtos, penktos ir šeštos eilės įpėdiniai paveldi, jeigu nėra pirmesnės eilės įpėdinių, jeigu šie įpėdiniai atsisakė palikimo arba iš jų atimta paveldėjimo teisė.

3. Įvaikiai ir jų palikuonys, paveldintys po įtėvio ar jo giminaičių mirties, prilyginami įtėvio vaikams ir jų palikuonims. Jie nepaveldi pagal įstatymą po savo tėvų ir kitų aukštutinės linijos giminaičių pagal kilmę, taip pat po savo brolių ir seserų pagal kilmę mirties.

4. Įtėviai ir jų giminaičiai, paveldintys po įvaikio ar jo palikuonių mirties, prilyginami tėvams ir kitiems giminaičiams pagal kilmę. Įvaikio tėvai ir kiti jo aukštutinės linijos giminaičiai pagal kilmę nepaveldi pagal įstatymą po įvaikio ar jo palikuonių mirties.

5. Pagal įstatymą paveldi palikėjo vaikai, gimę susituokusiems tėvams arba tėvams, kurių santuoka pripažinta negaliojančia, taip pat nesantuokiniai vaikai, kurių tėvystė nustatyta pagal įstatymus.

5.12 straipsnis. Paveldėjimas atstovavimo teise

Palikėjo vaikaičiai ir provaikaičiai paveldi pagal įstatymą kartu su paveldinčiais atitinkamai pirmos arba antros eilės įpėdiniais, jeigu palikimo atsiradimo metu nebėra gyvo to iš jų tėvų, kuris būtų buvęs įpėdinis. Jie lygiomis dalimis paveldi tą dalį, kuri būtų priklausiusi mirusiam jų tėvui ar motinai paveldint pagal įstatymą.

5.13 straipsnis. Sutuoktinių paveldėjimo teisė

Palikėją pergyvenęs sutuoktinis paveldi pagal įstatymą arba su pirmos ar antros eilės įpėdiniais (jeigu jų yra). Su pirmos eilės įpėdiniais jis paveldi vieną ketvirtadalį palikimo, jeigu įpėdinių ne daugiau kaip trys, neįskaitant sutuoktinio. Jeigu įpėdinių daugiau kaip trys, sutuoktinis paveldi lygiomis dalimis su kitais įpėdiniais. Jeigu sutuoktinis paveldi su antros eilės įpėdiniais, jam priklauso pusė palikimo. Nesant pirmos ir antros eilės įpėdinių, sutuoktinis paveldi visą palikimą.

5.16 straipsnis. Testamentas ar jo dalių negaliojimas

1. Negalioja testamentas:

- 1) sudarytas neveiksnaus asmens;
- 2) sudarytas asmens, kurio veiksnumas apribotas dėl piktnaudžiavimo alkoholiu, narkotinėmis ar toksinėmis medžiagomis;
- 3) kurio turinys neteisėtas ar nesuprantamas.

2. Testamentas gali būti pripažintas negaliojančiu ir kitais sandorių pripažinimo negaliojančiais pagrindais.

3. Neišlikęs testamentas neturi galios. Tokio testamentas turinio negalima nustatyti teismo tvarka.

4. Testatorius neturi teisės pavesti kitam asmeniui po testatoriaus mirties nustatyti ar keisti testamentą turinį.

5.17 straipsnis. Testamentas nuginčijimas

1. Ieškinį dėl testamentas ar jo atskirų dalių pripažinimo negaliojančiomis gali pareikšti tik kiti įpėdiniai pagal įstatymą arba pagal testamentą, kurie paveldėtų, jeigu testamentas ar jo atskiros dalys būtų pripažintos negaliojančiomis.

2. Vėlesnį testamentą pripažinus negaliojančiu, anksčiau sudarytas testamentas netampa galiojančiu, išskyrus atvejus, kai vėlesnis testamentas pripažįstamas negaliojančiu dėl to, kad jis buvo sudarytas dėl smurto ar realaus grasinimo, taip pat asmens, teismo pripažinto neveiksniu, ar asmens, kurio veiksnumas teismo apribotas dėl piktnaudžiavimo alkoholiniais gerimais, narkotikais, narkotinėmis ar toksinėmis medžiagomis.

5.20 straipsnis. Teisė į privalomąją palikimo dalį

1. Palikėjo vaikai (įvaikai), sutuoktinis, tėvai (įtėviai), kuriems palikėjo mirties dieną reikalingas išlaikymas, paveldi, nepaisant testamentas turinio, pusę tos dalies, kuri kiekvienam iš jų tektų paveldint pagal įstatymą (privalomoji dalis), jeigu testamentu neskirta daugiau.

2. Nustatant privalomosios dalies dydį, atsižvelgiama į paveldimo turto vertę, įskaitant įprastinio namų apstatymo ir apyvokos reikmenų vertę.

5.21 straipsnis. Kito įpėdinio paskyrimas

Testatorius turi teisę nurodyti testamente kitą įpėdinį tam atvejui, jeigu jo paskirtas įpėdinis pagal testamentą numirtų prieš atsirandant palikimui arba nepriimtų palikimo. Taip pat testatorius gali antriniam įpėdiniui paskirti kitą įpėdinį, jeigu antrinis įpėdinis numirtų iki atsirandant palikimui arba nepriimtų palikimo. Kitų įpėdinių paskyrimų eilė neribojama.

5.22 straipsnis. Testamentu nepaskirtos turto dalies paveldėjimas

1. Testatoriaus turto dalis, kuri lieka testamentu nepaskirta, padalijama tarp įpėdinių pagal įstatymą, paveldinčių pagal šio kodekso 5.11–5.14 straipsniuose nustatytas taisykles.

2. Prie šių įpėdinių priklauso ir tie įpėdiniai pagal įstatymą, kuriems paveldimo turto dalis paskirta testamentu, jeigu testamente nenumatyta kitaip.

Teismų praktika dėl paveldėjimo

Lietuvos Aukščiausiojo teismo 2002 m. kovo 1 d. konsultacijoje Nr. A3-58 „Dėl kai kurių Civilinio kodekso bei Civilinio proceso kodekso normų taikymo“ yra pasisakęs, kad CK 5.20 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad vaikai (įvaikiai), sutuoktinis, tėvai (įtėviai), kuriems palikėjo mirties dieną reikalingas išlaikymas, paveldi, nepaisant testamentinio turinio, pusę to dalies, kuri kiekvienam iš jų tektų paveldint pagal įstatymą (privalomoji dalis), jeigu testamentu neskirta daugiau. Sistemškai aiškinant CK 3.72 straipsnio 2 dalies, CK trečiosios knygos XII skyriaus antrojo skirsnio „Vaikų ir tėvų tarpusavio išlaikymo pareigos“, Lietuvos Respublikos valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatymo 4, 17, 25 straipsnių, Lietuvos Respublikos invalidų socialinės integracijos įstatymo 3 straipsnio 1 dalies nuostatas, darytina išvada, jog išlaikymo reikalingumas yra preziumuojamas, kai toks asmuo palikėjo mirties dieną yra nepilnametis, nedarbingas dėl savo amžiaus (sulaukęs senatvės pensijos amžiaus) ar sveikatos būklės (invalidumas), taip pat jeigu jis yra palikėjo sutuoktinis ir augina bendrą savo ir palikėjo nepilnametį vaiką. Be to, išlaikymo reikalingumas palikėjo mirties dieną CK 5.20 straipsnio 1 dalyje nustatytiems asmenims yra preziumuojamas ir tada, kada įsiteisėjusiu teismo sprendimu iš palikėjo šiems asmenims buvo priteistas išlaikymas. Atkreiptinas dėmesys į tai, jog remiantis CK 5.5 straipsnio 1 dalies 1 punktu, 5.11 straipsnio 1 dalies 1 punktu, prie CK 5.20 straipsnio 1 dalimi apibrėžto asmenų rato priskirtini ir palikėjo vaikai, gimę po jo mirties. Taigi, esant šioms aplinkybėms, CK 5.20 straipsnio 1 dalyje nustatytiems asmenims teisė į privalomąją palikimo dalį yra preziumuojama ir įstatymo nustatyta tvarka į priklausančią privalomąją palikimo dalį jiems turi būti išduodamas paveldėjimo teisės liudijimas. Tuo tarpu kiti asmenys, pretenduojantys į palikimą ir manantys, jog toks paveldėjimo teisės liudijimas buvo išduotas nepagrįstai, nes iš tikrųjų nebuvo paveldėjimo teisės pagal CK 5.20 straipsnį, gali kreiptis į teismą, ginčydami palikimo priėmimo teisėtumą bei išduotą paveldėjimo teisės liudijimą (CK 5.8 straipsnis), motyvuodami tuo, kad palikėjo mirties dieną CK 5.20 straipsnio 1 dalyje nustatytam asmeniui išlaikymas nebuvo reikalingas.

Pažymėtina, kad išlaikymo reikalingumas, taigi teisė į privalomąją palikimo dalį, CK 5.20 straipsnio 1 dalyje išvardytiems asmenims gali būti pripažinta ir kitais, be anksčiau paminėtų, atvejais. Tačiau visais kitais atvejais, be anksčiau minėtų, išlaikymo reikalingumas nėra įstatymo preziumuojamas ir turi būti nustatytas teismine tvarka. Pavyzdžiui, kaip nustatyta civilinėje byloje Nr. 3K-3-33/2008, palikėjo vaiko nedarbingumo dėl neįgalumo faktas, jei neįgalumas nustatytas ne jo nepilnametystės metu (CK 3.194 straipsnio 3 dalis), nepreziumuoja išlaikymo reikalingumo CPK 182 straipsnio 4 punkto prasme. Procesiškai tai reiškia, kad neįgalus palikėjo vaikas pagal įstatymą turi teisę į privalomąją palikimo dalį, jei išlaikymo reikalingumas palikėjo mirties dieną įrodytas bendra tvarka (CPK 176, 177, 178 straipsniai). Įrodinėjimo, siekiant įrodyti išlaikymo reikalingumą, našta tokiu atveju tenka įpėdiniui, pretenduojančiam į privalomąją palikimo dalį, lygiai taip pat kaip kitiems įpėdiniams, nesutinkantiems su tokiu reikalavimu, tenka pareiga įrodyti aplinkybes, kuriomis grindžiami atsikirtimai (CPK 178 straipsnis). Pirmos grupės invalidumas, visiška negalia, nuolatinės slaugos reikalingumas yra esminiai požymiai, rodantys įpėdinio atitiktį CK 5.20 straipsnio 1 dalyje nustatytam subjektiškumo kriterijui, tačiau įrodinėjimo dalykas neapribojamas vien minėtais faktais. Šiais atvejais būtina įrodyti, kad palikėjo mirties dieną pilnametis neįgalus vaikas neturėjo pakankamai pajamų būtinoms gyvenimo reikmėms, todėl buvo reikalingas palikėjo išlaikymo.

Tokiu atveju, jeigu kitiems įpėdiniams pagal įstatymą arba pagal testamentą paveldėjimo teisės liudijimai įstatymo nustatyta tvarka dar nėra išduoti, asmuo, pretenduojantis į palikimą CK 5.20 straipsnio 1 dalies pagrindu, per CK 5.50 straipsnio 3 dalyje įtvirtintą trijų mėnesių terminą nuo palikimo atsiradimo dienos gali kreiptis į teismą su pareiškimu dėl turinčio juridinę reikšmę fakto nustatymo CPK dvidešimt šeštojo skirsnio tvarka. Jeigu nagrinėjant bylą dėl išlaikymo reikalingumo palikėjo mirties dieną fakto nustatymo kyla ginčas dėl teisės, nagrinėtinas ieškininės teisenos tvarka, teismas pareiškimą palieka nenagrinėtą ir išaiškina suinteresuotiems asmenims, kad jie turi teisę pareikšti ieškinį bendrais pagrindais (CPK 271

straipsnio 3 dalis). Kita vertus, asmuo, pretenduojantis į palikimą CK 5.20 straipsnio 1 dalies pagrindu, per anksčiau minėtą trijų mėnesių terminą kreiptis į teismą su ieškiniu bendrais pagrindais gali ir prieš tai nesikreipęs į teismą su pareiškimu dėl juridinę reikšmę turinčio fakto nustatymo CPK dvidešimt šeštojo skirsnio tvarka. Suinteresuotam asmeniui (ieškovui) pareiškus ieškinį bendrais pagrindais, teismas, nagrinėdamas tokią bylą, ginčą išsprendžia iš esmės, t. y. išsprendžia klausimą dėl išlaikymo palikėjo mirties dieną ieškovui reikalingumo, taip pat klausimą dėl paveldimo turto dalių nustatymo. Tokiu atveju, jeigu kitiems įpėdiniams pagal įstatymą arba pagal testamentą paveldėjimo teisės liudijimai įstatymo nustatyta tvarka jau yra išduoti, asmuo, pretenduojantis į palikimą CK 5.20 straipsnio 1 dalies pagrindu, CK 5.8 straipsnio nustatyta tvarka ir terminais gali kreiptis į teismą su ieškiniu, ginčydamas kitų įpėdinių palikimo priėmimo teisėtumą bei išduotus paveldėjimo teisės liudijimus.

Kokias teises ir pareigas turi išieškotojas ir skolininkas?

Išieškotojas turi teisę dalyvauti pats ar per savo atstovus atliekant priverstinio vykdymo veiksmus, susipažinti su visa vykdomosios bylos medžiaga. Jis gali gauti pažymą apie vykdymo eigą, sudaryti taikos sutartis, ginčyti turto priklausomybę ir jo įkainojimą, apskūsti antstolio veiksmus, reikšti prašymus, nušalinimus ar atsisakyti išieškojimo.

Beje, išieškotojas privalo bendradarbiauti su antstoliu vykdymo proceso metu, domėtis vykdymo eiga, nesudaryti kliūčių antstoliui vykdyti sprendimą. Išieškotojas privalo nedelsdamas raštu pranešti antstoliui apie savo gyvenamosios vietos ar buveinės pasikeitimą. Jeigu apie tokį pasikeitimą nepranešama ir nauja išieškotojo gyvenamoji vieta ar buveinė nežinoma, pranešimai išieškotojui siunčiami vykdomajame dokumente nurodytu adresu ir laikoma, kad jam tinkamai pranešta.

Skolininkas turi teisę pats ar per atstovus dalyvauti atliekant vykdymo veiksmus. Jis gali susipažinti su visa vykdomosios bylos medžiaga, išskyrus dokumentus, su kuriais supažindinimas trukdo vykdyti išieškojimą. Skolininkas taip pat turi teisę gauti pažymą apie vykdymo eigą, ginčyti turto priklausomybę ir jo įkainojimą, apskūsti antstolio veiksmus. Jis gali reikšti prašymus, nušalinimus, sudaryti taikos sutartis.

Skolininkas privalo netrukdyti antstoliui atlikti vykdymo veiksmus. Jis turi antstoliui nedelsdamas pranešti apie savo gyvenamosios vietos ar buveinės, darbo vietos pasikeitimą. Jeigu apie tokį pasikeitimą nepranešama ir naujoji skolininko gyvenamoji vieta ar buveinė nežinoma, pranešimai skolininkui siunčiami vykdomajame dokumente nurodytu adresu ir laikoma, kad jam tinkamai pranešta, išskyrus Civilinio proceso kodekso 660 straipsnio nurodytus atvejus, t. y. tais atvejais, kai nežinoma skolininko buvimo vieta, skolininkas slapstosi ar dėl kitų objektyvių priežasčių įteikti jam raginimą įvykdyti sprendimą negalima, raginimas įvykdyti sprendimą skelbiamas specialiaame interneto tinklalapyje Sprendimų vykdymo instrukcijoje nustatyta tvarka ir nuo paskelbimo momento laikoma, kad įteikta tinkamai.

Skolininkas privalo antstolio reikalavimu raštu pateikti duomenis apie turimą turtą ir jo buvimo vietą, pas trečiuosius asmenis esantį turtą, lėšas kredito įstaigose.

Jeigu reikalavimas pateikti duomenis apie turimą turtą ir jo buvimo vietą pateikiamas juridiniam asmeniui, už tokio reikalavimo įvykdymą atsakingas juridinio asmens vadovas.

Už nurodytų reikalavimų neįvykdymą arba melagingų duomenų pateikimą teismas antstolio teikimu be svarbių priežasčių patvirtinimo neįvykdžiusiam asmeniui gali skirti iki 579 € baudą arba nubausti areštu iki 30 parų.

Skolos išieškojimą reglamentuoja Civilinio proceso kodeksas, Darbo kodeksas, Lietuvos Respublikos teisingumo ministro įsakymas „Dėl Sprendimų vykdymo instrukcijos patvirtinimo“, kiti teisės aktai

Apribojimai, taikomi išieškant iš skolininko

CPK 663 straipsnis. Apribojimai, taikomi išieškant iš fizinio asmens turto

1. Pinigų išieškojimas negali būti nukreipiamas į skolininko turtą, jeigu skolininkas pateikia

antstoliui įrodymus, kad išieškomą pinigų sumą galima išieškoti per šešis mėnesius darant šio Kodekso 736 straipsnyje nurodyto dydžio išskaitymus iš skolininko darbo užmokesčio, pensijos, stipendijos ar kitų pajamų. Šiuo atveju išieškotojo prašymu antstolis gali areštuoti pradedamą realizuoti skolininko turtą, jei paaiškėja, jog darant išskaitas iš skolininko darbo užmokesčio, pensijos, stipendijos ar kitų pajamų sprendimas nebus įvykdytas.

2. Tiesiogiai iš skolininko darbo užmokesčio, pensijos, stipendijos ar kitų pajamų taip pat išieškomos periodinės išmokos, jeigu jas galima išieškoti darant šio Kodekso 736 straipsnyje nurodyto dydžio išskaitas.

3. Išieškoti iš skolininkui priklausančio būsto, kuriame jis gyvena, galima tik tuo atveju, jeigu išieškoma suma viršija 2030 €.

4. Teismas skolininko ar jo šeimos narių prašymu po to, kai butas ar gyvenamasis namas išieškant sumas, nesumokėtas už sunaudotus energijos išteklius, komunalines ir kitokias paslaugas, yra areštuotas, gali nustatyti, kad nebūtų išieškoma iš paskutinio buto, gyvenamojo namo ar jų dalies, būtinų šiems asmenims gyventi. Tai teismas gali nustatyti atsižvelgdamas į vaikų, neįgaliųjų ir socialiai remtinų asmenų materialinę padėtį ir interesus. Prašymas dėl to paduodamas ir nagrinėjamas apylinkės teisme šio Kodekso 593 straipsnyje nustatyta tvarka.

5. Šiame straipsnyje nustatyti apribojimai netaikomi išieškant iš įkeisto turto.

CPK 736 straipsnis. Išskaitų iš skolininko darbo užmokesčio ir kitų jo pajamų dydis

1. Iš skolininkui priklausančios darbo užmokesčio ir jam prilygintų išmokų bei davinių dalies, nevirsijančių Vyriausybės nustatytos MMA, išskaitoma pagal vykdomuosius dokumentus, kol bus visiškai padengtos išieškomos sumos:

1) išieškant išlaikymą periodinėmis išmokomis, žalos, padarytos suluošinimu ar kitokiu sveikatos sužalojimu, taip pat maitintojo gyvybės atėmimu, atlyginimą ir žalos, padarytos nusikalstama veika, atlyginimą, – iki penkiasdešimties procentų, jeigu kitaip nenustatyta pačiame vykdomajame rašte arba ko kita nenustato įstatymai ar teismas;

2) visų kitų rūšių išieškoms, jeigu kitaip nenustatyta pačiame vykdomajame rašte arba ko kita nenustato įstatymai ar teismas, – dvidešimt procentų;

3) pagal kelis vykdomuosius dokumentus – ne daugiau kaip penkiasdešimt procentų.

2. Iš darbo užmokesčio ir jam prilygintų išmokų bei davinių dalies, viršijančios Vyriausybės nustatytą MMA dydį, išskaitoma septyniasdešimt procentų, jeigu ko kita nenustato įstatymai ar teismas.

3. Jeigu skolininkas išlaiko nedarbingus šeimos narius, esant jo rašytiniam prašymui, antstolio patvarkymu šio straipsnio 2 dalyje nurodyta išskaitoma dalis gali būti mažinama po dešimt procentų kiekvienam išlaikytiniui, tačiau taip mažinant negali būti sumažinta įstatymų ar teismo nustatyta dalis. Mažinant išskaitų dydį, neatsižvelgiama į išlaikytinius, kuriems išlaikyti iš skolininko darbo užmokesčio daromos išskaitos.

CPK 737 straipsnis. Išieškojimas iš kitų skolininko pajamų, prilygintų darbo užmokesčiui

Išieškojimo iš darbo užmokesčio taisyklės taip pat taikomos ir išieškant iš skolininkui priklausančių:

1) grynųjų pajamų už darbą žemės ūkyje;

2) autorinio atlyginimo už literatūros, mokslo ar meno kūrinių bei išradimų, dėl kurių išduotas autorystės liudijimas;

3) moksleivių, studentų, doktorantų stipendijų;

4) sumų, gaunamų atlyginti žalai, padarytai suluošinimu ar kitaip sužalojus sveikatą, taip pat atėmus maitintojo gyvybę;

5) laimėjimų loterijose, konkursuose, varžybose;

6) dividendų;

7) pensijų.

CPK 738 straipsnis. Išieškojimas iš pašalpų

Iš laikinojo nedarbingumo atveju mokamų socialinio draudimo pašalpų, bedarbio pašalpos išieškoti galima tiktai pagal teismo sprendimą dėl išlaikymo išieškojimo ir pagal teismo

sprendimą dėl atlyginimo žalos, padarytos suluošinimu ar kitaip sužalojus sveikatą, taip pat atėmus maitintojo gyvybę.

CPK 739 straipsnis. Pinigų sumos, iš kurių išieškoti negalima

Negalima išieškoti iš sumų, kurios priklauso skolininkui kaip:

1) kompensacinės išmokos už darbuotojui priklausančių įrankių nusidėvėjimą ir kaip kitos kompensacijos, kurios mokamos, kai nesilaikoma normalių darbo sąlygų;

2) sumos, mokamos darbuotojui, vykstančiam į tarnybinę komandiruotę, perkeliama, priimama į darbą ir pasiųstam dirbti į kitas vietas;

3) valstybinio socialinio draudimo motinystės (tėvystės) pašalpa;

4) valstybės pašalpa šeimoms, auginančioms vaikus;

5) socialinė pašalpa;

6) laidojimo pašalpa;

7) kitos tikslinės socialinės išmokos ir kompensacijos iš valstybės ir savivaldybių biudžetų nepasiturinčių šeimų (asmenų) šalpai, kai šeimos (asmenys) dėl objektyvių priežasčių neturi pakankamai pajamų pragyvenimui.

Darbo kodekso 225 straipsnis. Išskaitų iš darbo užmokesčio dydžio apribojimas

1. Iš darbo užmokesčio, nevirsijančio Vyriausybės nustatytos minimalios mėnesinės algos, išskaitų dydis negali viršyti 20 %, o išieškant išlaikymą periodinėmis išmokomis, žalos, padarytos suluošinimu ar kitokiu sveikatos sužalojimu, taip pat maitintojo gyvybės atėmimu, atlyginimą ir žalos, padarytos nusikalstama veika, atlyginimą – iki 50 % darbuotojui išmokėtino darbo užmokesčio.

2. Darant išskaitas iš darbo užmokesčio, nevirsijančio Vyriausybės nustatytos minimalios mėnesinės algos, pagal kelis vykdomuosius dokumentus, darbuotojui turi būti paliekama 50 % išmokėtino darbo užmokesčio.

3. Iš darbo užmokesčio dalies, viršijančios Vyriausybės nustatytą minimalios mėnesinės algos dydį, išskaitoma 70 % išmokėtino darbo užmokesčio, jeigu teismas nenustato mažesnio išskaitų dydžio.

Kokio dydžio nuskaitymai gali būti, kai išieškoma įprasta skola pagal vieną vykdomąjį dokumentą, galima paskaičiuoti pagal formulę:

Jeigu jūsų pajamos yra daugiau nei 1 MMA, t. y. daugiau kaip 325 €, paskaičiuojama pagal formulę:

$$((\text{FGA}-\text{MMA}) \cdot (70-10\% \cdot \text{IŠL})) + (\text{MMA} \cdot 20\%) = \text{MMSD},$$

kai:

FGA – faktiškai gaunamas atlyginimas į rankas (tarkim, kad 600 €),

IŠL – išlaikytinių skaičius (ne daugiau kaip 2 ir tik pateikus prašymą antstoliui, tarkim turite 1 išlaikytinį ir esate pateikęs prašymą),

MMSD – mokėtina mėnesinė skolos dalis,

MMA – minimalus mėnesinis atlyginimas (tarkim, kad yra 325 €, po mokesčių apie 279,53 €.

Įkėlus duomenis į formulę gaunama $((660\text{€}-279,53) \cdot (70\% - (10\% \cdot 1))) + (279,53 \cdot 20\%) = (380,47 \cdot 60\%) + 55,91\text{€} = 228,28\text{€} + 55,91\text{€} = 284,19\text{€}$.

Jeigu jūsų pajamos yra lygios arba mažesnės kaip 1 MMA (tarkim, kad jūsų pajamos yra lygios 1 MMA),

tai taikoma formulė $\text{MMA} \cdot 20\% = \text{MMSD}$, tokiu atveju $279,53\text{€} \cdot 20\% = 55,91\text{€}$.

Pastaba. Dėl nuolat daromų mokesčių bei teisės aktų pakeitimų, skaičiavimai gali keistis.

ŠEIMOS TEISĖ

Kaip gintis nuo smurto šeimoje ar artimoje aplinkoje?

2011-12-15 įsigaliojo Lietuvos Respublikos apsaugos nuo smurto artimoje aplinkoje įstatymas (ANSAPĮ). Šis įstatymas užtikrina smurtą patyrusio asmens apsaugą.

ANSAPĮ 5 straipsnis. Smurtą patyrusio asmens apsaugos užtikrinimo priemonės

1. Jeigu nustatomas smurto artimoje aplinkoje faktas, skiriamos šios smurtą patyrusio asmens apsaugos užtikrinimo priemonės:

1) įpareigojimas smurtautojui laikinai išsikelti iš gyvenamosios vietos, jeigu jis gyvena su smurtą patyrusiu asmeniu;

2) įpareigojimas smurtautojui nesiartinti prie smurtą patyrusio asmens, nebendrauti, neieškoti ryšių su juo.

2. Šio straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose nustatytos priemonės skiriamos iki bylos nagrinėjimo pabaigos, jeigu ikiteisminio tyrimo teisėjas neskiria Lietuvos Respublikos baudžiamojo proceso kodekse nustatytų kardomųjų priemonių – suėmimo ar įpareigojimo gyventi skyrium nuo nukentėjusiojo. Šias priemones skiria ikiteisminio tyrimo teisėjas nutartimi ne vėliau kaip per 48 valandas.

3. Šio straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose nustatytos priemonės skiriamos kartu su bausme, išskyrus atvejus, kai nuteistajam skiriamas areštas arba laisvės atėmimas.

4. Šio straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose nustatytos priemonės neskiriamos, kai smurtautojas yra nepilnametis.

5. Skiriant šio straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose nustatytas priemones, jeigu smurtą patyręs asmuo ar smurtautojas dėl savo fizinių ar psichinių trūkumų ar savybių negali likti be priežiūros, šių asmenų priežiūros klausimas sprendžiamas kitų Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

ANSAPĮ 12 straipsnis. Atsakomybė už smurtą artimoje aplinkoje

1. Smurtas užtraukia baudžiamąją atsakomybę.

2. Smurtautojas, padaręs žalą žmogaus sveikatai, turtui, aplinkai, taip pat padaręs neturtinę žalą, privalo ją atlyginti smurtą patyrusiam asmeniui Lietuvos Respublikos teisės aktų nustatyta tvarka.

Baudžiamojo kodekso 72-1 straipsnis. Draudimas prisiartinti prie nukentėjusio asmens

1. Teismas gali skirti draudimą prisiartinti prie nukentėjusio asmens, jei tai būtina siekiant apsaugoti nukentėjusio asmens teisėtus interesus.

2. Paskyrus draudimą prisiartinti prie nukentėjusio asmens, iki teismo nustatyto termino pabaigos kaltininkui draudžiama bendrauti ir ieškoti ryšių su nukentėjusiu asmeniu, lankytis nurodytose vietose, kuriose būna nukentėjęs asmuo.

3. Jei kaltininkas ir nukentėjęs asmuo gyvena vienoje gyvenamojoje patalpoje, paskyrus draudimą prisiartinti prie nukentėjusio asmens, teismas įpareigoja kaltininką gyventi skyrium iki teismo nustatyto termino pabaigos arba kol įstatymų nustatyta tvarka bus išspręstas teisės gyventi toje gyvenamojoje patalpoje suteikimo nukentėjusiam asmeniui arba kaltininkui klausimas.

Papildoma informacija:

Specializuotas pagalbos centras „Moteryų veiklos inovacijų centras“, Šiauliai, Aušros alėja 64, tel. (8 41) 52 02 39, mob. 8 652 24 232;

Psichologinės pagalbos tarnybos:

Jaunimo linija (budi savanoriai konsultantai), tel. 8 800 28 888, darbo laikas I–VII visą parą;

Vaikų linija (budi savanoriai konsultantai, profesionalai), tel. 116 111, darbo laikas I–VII 11.00–21.00 val.;

Linija Doverija (parama teikiama rusų kalba, budi savanoriai konsultantai). Pagalba skirta

paaugliams ir jaunimui, tel. 8 800 77, darbo laikas I–V 16.00–20.00 val.;

Pagalbos moterims linija (budi profesionalai, savanoriai konsultantai), tel. 8 800 66 366, darbo laikas I–VII 10.00–21.00 val.;

Vilties linija (budi profesionalai, savanoriai konsultantai), tel. 116 123, darbo laikas I–VII visą parą.

Papildoma informacija interneto svetainėje www.klausau.lt

Kokių dokumentų reikia norint nutraukti santuoką (skirtis)?

Norint skirtis, reikia turėti šiuos dokumentus:

- gyvenamosios vietos deklaraciją (išduoda Savivaldybės administracija arba seniūnijos pagal gyvenamąją vietą);

- santuokos liudijimą (dublikatus išduoda Savivaldybės administracijos Civilinės metrikacijos skyrius);

- vaikų gimimo liudijimai (dublikatus išduoda Savivaldybės administracijos Civilinės metrikacijos skyrius);

- iš VĮ Registrų centro kiekvienas sutuoktinis pateikia pažymą apie nekilnojamąjį turtą, kuris užregistruotas jo vardu (jeigu nėra tokio turto, rekomenduojama pridėti dokumentą, kad tokio turto nėra, dokumentai išduodami ir sutuoktiniui, jeigu su prašymu pateikiamas ir santuokos liudijimas);

- iš VĮ Registros kiekvienas sutuoktinis pateikia pažymą apie registruotą turtą, kuris užregistruotas jo vardu (jeigu nėra tokio turto, tai rekomenduojama pridėti dokumentą, kad tokio turto nėra, dokumentai išduodami ir sutuoktiniui, jeigu su prašymu pateikiamas ir santuokos liudijimas);

- duomenis apie valdomas akcijas, kitą valdomą turtą;

- kreditorių sąrašą (jeigu tokių yra);

- turėti su savimi asmens dokumentą (tapatybės kortelę arba pasą).

Turint minėtus dokumentus galima parengti pareiškimą teismui pagal vieno iš sutuoktinių registracijos vietą arba pagal vaiko gyvenamąją vietą.

Kiek kainuoja santuokos nutraukimas?

Nutraukti santuoką nesumokant nei advokatams, nei konsultantams, nei teismui žyminio mokesčio yra įmanoma, jeigu patys sutuoktiniai sutaria bendru sutarimu skirtis, turi dokumentus, kurių reikia nutraukti santuokai (apie tai kalbėta viena tema aukščiau). Tereikia parengti du dokumentus, t. y. bendrą sutuoktinių pareiškimą dėl santuokos nutraukimo (kurį pasirašo abu sutuoktiniai) ir sutartį dėl santuokos nutraukimo pasekmių (kuria taip pat pasirašo abu sutuoktiniai). Jų pavyzdžius galite nemokamai parsisiųsti iš interneto svetainių www.teisesgidas.lt ir www.teisinespagalba.lt

Santuokos nutraukimo bendru sutarimu dokumentų kainos

Jeigu atitinkate Vyriausybės nustatytus lygius antrinei teisei pagalbai gauti, santuokos nutraukimas gali nieko nekainuoti, jeigu pateksite į šimtą procentų finansuojamą statusą, o jeigu pateksite į penkiasdešimt procentų finansuojamą, tai viena valanda sugaišta advokato jums gali kainuoti penkiasdešimt procentų Vyriausybės patvirtintų išlaidų (daugiau apie tai skaitykite skyriuje „Kiek 50 procentų valstybės finansuojama teisinė pagalba gali man kainuoti, kas ją sudaro?“ 7 puslapyje).

Jeigu viršijate Vyriausybės nustatytus lygius arba tiesiog nenorite kreiptis į valstybės finansuojamus advokatus dėl kylančių nepatogumų renkant tam skirtus dokumentus, galima kreiptis privačiai dėl tokių dokumentų parengimo. Kainos svyruoja (atlikus santuokos nutraukimo bendru sutarimu kainų paiešką paieškos sistemoje „Google“) nuo 27 € iki 60 € ir daugiau.

Santuokos nutraukimas ginčo teisena (karo padėtis). Šiuo atveju, nepriklausomai nuo to,

norite jūs valstybės finansuojamo advokato ar ne, verta jį turėti dėl šių priežasčių: būsite atleisti šimtu procentų (arba bent penkiasdešimt procentų) nuo žyminio mokesčio, nuo įrodymų rinkimo mokesčių (pvz., DNR ekspertizės mokesčio), nuo kitų mokesčių, susijusių su bylinėjimosi procesu, ir po teismo sprendimo įsiteisėjimo galima pasinaudoti finansavimu ir vykdomajame procese, kai reikalingas antstolis norint išieškoti skolas. Jeigu gaunate valstybės finansuojamą advokatą ir santuokos nenutraukiate bendru sutarimu, tai valstybė turi teisę prisiteisti iš jūsų priešininko tas sumas, kurias jums finansuoja (nebent byla užbaigiama taikos sutartimi).

Privatus advokatų atstovavimas teisme (pagal apklausos duomenis telefonu) prasideda nuo 130 € iki 580 € ir daugiau (vien tik pirmos instancijos teisme). Be to, jūs nebūtumėte atleistas nuo žyminio mokesčio, ekspertizės, o kur dar būtinosios vykdymo išlaidos norint išieškoti skolą iš pralaimėjusiosios šalies.

Kaip dalinamas turtas skyrybų atveju, jeigu nėra bendro sutarimo?

Skyrybų atveju privalo būti padalintas visas sutuoktinių turtas ir turinės teisės (pvz., socialinio būsto nuoma), nes santuokos nutraukimas yra bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės pabaiga. Parenkant turto padalijimo būdą ir padalijant turtą natūra, teismas turi atsižvelgti į nepilnamečių vaikų interesus, vieno sutuoktinio sveikatos būklę ar turtinę padėtį bei kitas byloje svarbias aplinkybes, nepažeidžiant kreditorių teisių. Pasak teismo, sutuoktinių turto registracija viešajame nekilnojamojo turto registre atlieka tik teisių išviešinimo, bet ne teises nustatančią funkciją, todėl turto balansą sudarantys teismai privalo vadovautis ne tik viešo registro duomenimis, bet ir patikrinti šių duomenų tikrumą. Kitaip tariant, jeigu turtą oficialiai užregistravo tik vienas sutuoktinis, tai nereiškia, kad tik jis vienas yra jo savininkas. LAT civ. b. 3K-P-186/2010 išaiškino, kad sutuoktinių prievolių pobūdis yra nereziumuojamas, todėl kai kreditorius pareiškia reikalavimą, teismas privalo identifikuoti, ar kreditoriaus ginčas yra su vienu ar su abiem sutuoktiniais. Jeigu reikalavimas pareikštas abiem sutuoktiniais, priimdamas sprendimą teismas privalo nustatyti, ar sutuoktinių prievolė yra solidari ar dalinė. Jeigu sendorį sudaro vienas sutuoktinis, skyrybų atveju jis privalo įrodyti, kad paskolos sutartis buvo sudaryta šeimos interesais. Teismų praktika yra įvairi, yra bylų, kuriose teigiama, kad su paskolos sudarymu nesusiję sutuoktiniai turi įrodyti, kad yra nesusiję su gauta paskola, tačiau LAT yra išaiškinusi, jog turėtų būti atvirkščiai – įrodyti, kad paskola buvo naudojama bendram šeimos ūkiui, privalo sutartį teismui teikiantis sutuoktinis. Teismų praktiką formuojantis LAT taip pat išaiškino, kad skyrybų bylose svarstant turto padalijimo klausimą į procesą turi būti įtraukti ir kreditoriai, nes tokio reikalavimo išsprendimas turi įtakos jų teisėms ir pareigoms. Jeigu nagrinėjant bylą paaiškėja, kad ieškinio reikalavimas gali būti nukreiptas ir kitiems bylose nedalyvaujantiems asmenims, jie gali būti įtraukti į bylą. Jeigu šios aplinkybės paaiškėja jau įsiteisėjus sprendimui, kreditorius gali pareikšti prašymą atnaujinti procesą. Jeigu teismas tokią nutartį priimtų, nagrinėjant bylą būtų svarstomi tik su kreditoriaus reikalavimu susiję klausimai – kiti santuokos nutraukimo bylose išspręsti reikalai nebūtų svarstomi. LAT yra išaiškinęs, kad antstolio veiklos ribas visų pirma apibrėžia antstoliui nustatyta tvarka pateiktas vykdyti vykdomasis dokumentas. Vienas iš vykdomųjų dokumentų yra vykdomasis raštas, išduotas teismo sprendimo pagrindu. Nesant teismo sprendimo dėl antrojo sutuoktinio, antstolis negali priimti patvarkymo išieškoti iš bendro turto, nes tai reikštų teismo sprendimo pakeitimą ir CPK 586 straipsnio pažeidimą, t. y. vykdymo veiksmai būtų atlikti be vykdomojo dokumento (civilinė byla Nr. 3K-3-81/2010). Skyrybų bylose teismai privalo atsižvelgti ir į nepilnamečių vaikų teises bei interesus, todėl teisėjai privalo būti aktyvūs gindami jų interesus, nes jų teisių apsauga ir gynimas reiškia kartu ir viešojo intereso gynimą. Teismo teigimu, skyrybų atveju teismas sutuoktiniais gali nustatyti nelygias turto dalis, jeigu šeimoje yra nepilnamečių vaikų. Tarkime, jeigu yra padalijamas keturių kambarių butas, o du vaikai yra skirtingų lyčių, teismas privalo atsižvelgti į jų interesus ir sudaryti galimybę kiekvienam jų turėti atskirą gyvenamąją erdvę – kambarį.

CK 3 knyga reglamentuoja, kaip turtas gali būti dalinamas.

CK 3.47 straipsnis. Sąžiningo sutuoktinio teisės

1. Sąžiningas ir išlaikymo reikalingas sutuoktinis turi teisę reikalauti priteisti iš nesąžiningo sutuoktinio išlaikymą, bet ne ilgiau kaip trejiems metams.

2. Išlaikymo dydį nustato teismas, atsižvelgdamas į abiejų sutuoktinių turtinę padėtį. Išlaikymas priteisiamas periodinėmis išmokomis, mokamomis kas mėnesį, arba nustatytu dydžio vienkartinę pinigų suma. Jeigu pasikeičia vieno sutuoktinio turtinė padėtis, suinteresuotas sutuoktinis gali kreiptis į teismą dėl išlaikymo padidavimo, sumažinimo arba jo išieškojimo nutraukimo.

3. Išlaikymo mokėjimas sąžiningam sutuoktiniui savaime nutrūksta, jei jis sudaro naują santuoką arba pasibaigus trejų metų terminui, per kurį išlaikymas buvo mokamas.

3.70 straipsnis. Santuokos nutraukimo dėl vieno sutuoktinio kaltės teisinės pasekmės

1. Jeigu santuoka nutraukta dėl vieno sutuoktinio kaltės, tai sutuoktinis, kaltas dėl santuokos nutraukimo, praranda tas teises, kurias įstatymai ar vedybų sutartis suteikia išsituokusiam asmeniui, įskaitant teisę į išlaikymą.

2. Kitas sutuoktinis turi teisę reikalauti iš kalto dėl santuokos nutraukimo sutuoktinio atlyginti turtinę žalą, susijusią su santuokos nutraukimu, taip pat ir neturtinę žalą, padarytą dėl santuokos nutraukimo. Ši nuostata netaikoma, jeigu santuoka nutraukta dėl abiejų sutuoktinių kaltės.

3. Kaltas dėl santuokos nutraukimo sutuoktinis, kai yra kito sutuoktinio reikalavimas, privalo grąžinti iš jo gautas dovanas, išskyrus vestuvinį žiedą, jeigu vedybų sutartyje nenumatyta kas kita.

4. Jeigu santuoka nutraukta dėl abiejų sutuoktinių kaltės, abu sutuoktiniai turi teisę reikalauti grąžinti vienas kitam dovanotus nekilnojamuosius daiktus, jeigu nuo dovanojimo sutarties sudarymo nėra praėję daugiau kaip dešimt metų ir nekilnojamasis daiktas nėra perleistas tretiesiems asmenims.

3.72 straipsnis. Buvusių sutuoktinių tarpusavio išlaikymas

1. Teismas, priimdamas sprendimą dėl santuokos nutraukimo, priteisia išlaikymą to reikalingam buvusiam sutuoktiniui, jeigu išlaikymo klausimai nenustatyti sutuoktinių sudarytoje sutartyje dėl santuokos nutraukimo pasekmių. Sutuoktinis neturi teisės į išlaikymą, jeigu jo turimas turtas ar gaunamos pajamos yra pakankami visiškai save išlaikyti.

2. Preziumuojama, kad sutuoktiniui reikalingas išlaikymas, jeigu jis augina bendrą savo ir buvusio sutuoktinio nepilnametį vaiką, yra nedarbingas dėl savo amžiaus ar sveikatos būklės.

3. Sutuoktinis, kuris dėl santuokos sudarymo ir bendrų šeimos interesų ar vaikų priežiūros negalėjo įgyti kvalifikacijos (baigti studijų), turi teisę reikalauti iš buvusio sutuoktinio atlyginti mokymosi baigimo ar savo perkvalifikavimo išlaidas.

4. Sutuoktinis, dėl kurio kaltės nutraukta santuoka, neturi teisės į išlaikymą.

5. Teismas, sprenddamas išlaikymo priteisimo ir jo dydžio klausimus, privalo atsižvelgti į santuokos trukmę, išlaikymo reikalingumą, abiejų buvusių sutuoktinių turtinę padėtį, jų sveikatos būklę, amžių, taip pat į jų darbingumą, nedarbingo sutuoktinio įsidarbinimo galimybes bei kitas svarbias aplinkybes.

6. Išlaikymo dydis mažinamas ar priteisiamas tik laikinas išlaikymas arba atsisakoma priteisti išlaikymą, jeigu yra bent viena iš šių aplinkybių:

- 1) santuokos trukmė buvo ne ilgesnė kaip vieneri metai;
- 2) sutuoktinis, turintis teisę gauti išlaikymą, yra padaręs nusikaltimą kitam sutuoktiniui ar jo artimiesiems giminaičiams;
- 3) sutuoktinis, turintis teisę gauti išlaikymą, savo sunkią materialinę padėtį sukūrė pats savo kaltais veiksmais;
- 4) išlaikymo reikalaujantis sutuoktinis santuokos metu neprisidėjo prie bendro turto gausinimo ar tyčia kenkė kito sutuoktinio ar šeimos interesams.

7. Teismas gali pareikalauti iš buvusio sutuoktinio, privalančio teikti išlaikymą kitam sutuoktiniui, pateikti adekvatų šios prievolės įvykdymo užtikrinimą.

8. Išlaikymas priteisiamas nustatyto dydžio vienkartinė pinigų suma arba periodinėmis išmokomis (renta), mokamomis kas mėnesį, arba priteisiamas tam tikras turtas.

9. Kai santuoka nutraukta pagal vieno sutuoktinio prašymą dėl kito sutuoktinio neveiknumo, sutuoktinis, kurio iniciatyva buvo nutraukta santuoka, privalo atlyginti neveiksnaus buvusio sutuoktinio gydymo ir priežiūros išlaidas, jeigu jos nėra padengiamos iš valstybinio socialinio draudimo lėšų.

10. Teismo sprendimas priteisti išlaikymą yra pagrindas steigti atsakovo turtui priverstinį įkeitimą (hipoteką). Jeigu buvęs sutuoktinis nemoka priteisto išlaikymo, išieškoma iš jo turto įstatymų nustatyta tvarka.

11. Jeigu išlaikymas buvo priteistas periodinėmis išmokomis, tai, iš esmės pasikeitus šio straipsnio 5 dalyje numatytoms aplinkybėms, bet kuris iš buvusių sutuoktinių gali reikalauti padidinti ar sumažinti išlaikymo dydį ar apskritai nutraukti išlaikymo mokėjimą. Periodinės išmokos mokamos iki kreditoriaus gyvos galvos ir kasmet indeksuojamos Vyriausybės nustatyta tvarka atsižvelgiant į infliaciją.

12. Kai buvęs sutuoktinis, iš kurio priteistas išlaikymas, miršta, pareiga mokėti išlaikymą pereina jo įpėdiniais, kiek leidžia paveldimas turtas, neatsižvelgiant į palikimo priėmimo būdą.

13. Kai buvęs sutuoktinis, kuriam priteistas išlaikymas, miršta arba sudaroma nauja santuoka, išlaikymo mokėjimas nutraukiamas. Mirties atveju teisė reikalauti išskolinimo ar dar nesumokėto išlaikymo pereina mirusiojo įpėdiniais. Nutraukus naują santuką, įgyjama teisė reikalauti atnaujinti išlaikymo mokėjimą, jeigu išlaikymo reikalingas sutuoktinis augina vaiką iš ankstesnės santuokos arba prižiūri invalidą vaiką iš ankstesnės santuokos. Visais kitais atvejais sutuoktinio iš vėlesnės santuokos pareiga išlaikyti kitą sutuoktinį atsiranda pirmiau nei tokia sutuoktinio iš ankstesnės santuokos pareiga.

3.88 straipsnis. Bendroji jungtinė sutuoktinių nuosavybė

1. Bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe pripažįstama:

- 1) turtas, įgytas po santuokos sudarymo abiejų sutuoktinių ar vieno jų vardu;
- 2) pajamos ir vaisiai, gauti iš sutuoktinio asmenine nuosavybe esančio turto;
- 3) pajamos, gautos iš abiejų sutuoktinių bendros veiklos, ir pajamos, gautos iš vieno sutuoktinio veiklos, išskyrus lėšas, būtinas sutuoktinio profesinei veiklai;
- 4) įmonė ir iš jos veiklos arba kitokio verslo gaunamos pajamos, jeigu verslu abu sutuoktiniai pradėjo verstis po santuokos sudarymo. Jeigu iki santuokos sudarymo įmonė nuosavybės teise priklausė vienam sutuoktiniui, tai bendroji jungtinė sutuoktinių nuosavybė po santuokos sudarymo yra iš įmonės veiklos ar kitokio verslo gautos pajamos ir įmonės (verslo) vertės padidėjimas;
- 5) pajamos, gautos po santuokos sudarymo iš sutuoktinių ar vieno jų darbinės ar intelektualinės veiklos, dividendai, taip pat pensijos, pašalpos bei kitokios išmokos, išskyrus tikslinės paskirties išmokas (žalos, padarytos dėl sveikatos sužalojimo, taip pat neturtinės žalos atlyginimas, gauta tikslinė materialinė parama, skirta tik vienam sutuoktiniui, ir kita).

2. Preziūmuojama, kad turtas yra sutuoktinių bendroji jungtinė nuosavybė, kol nėra įrodyta, kad turtas yra vieno sutuoktinio asmeninė nuosavybė.

3. Turto, kuris yra bendroji jungtinė sutuoktinių nuosavybė, savininkai viešame registre turi būti nurodyti abu sutuoktiniai. Kai turtas įregistruotas tik vieno sutuoktinio vardu, jis pripažįstamas kaip bendroji jungtinė nuosavybė, jeigu registre jis nurodytas kaip bendroji jungtinė nuosavybė.

4. Jeigu privatus pensijų fondas yra sukaupęs iš bendrų sutuoktinių lėšų, ištuokos atveju kitas sutuoktinis turi teisę reikalauti, kad jam būtų pripažinta teisė į pusę šio pensijos fondo.

3.89 straipsnis. Asmeninė sutuoktinių nuosavybė

1. Asmenine sutuoktinių nuosavybe pripažįstamas turtas:

- 1) abiejų sutuoktinių atskirai įgytas iki santuokos sudarymo;
- 2) sutuoktiniui dovanotas ar jo paveldėtas po santuokos sudarymo, jeigu dovanojimo

sutartyje ar testamente nėra nurodyta, kad turtas perduodamas bendrojon jungtinę sutuoktinių nuosavybę;

- 3) sutuoktinių asmeninio naudojimo daiktai (avalynė, drabužiai, profesinės veiklos įrankiai);
- 4) intelektinės ir pramoninės nuosavybės teisės, išskyrus pajamas, gaunamas iš intelektinės veiklos;
- 5) lėšos ir daiktai, reikalingi asmeniniam sutuoktinio verslui, išskyrus lėšas ir daiktus, skirtus verslui, kuriuo verčiasi abu sutuoktiniai bendrai;
- 6) lėšos, vieno sutuoktinio gautos kaip žalos atlyginimas ar kitokia kompensacija už žalą, padarytą dėl sveikatos sužalojimo, ir neturtinę žalą, tikslinę materialinę paramą ir kitokios išmokos, išimtinai susijusios tik su jas gavusio sutuoktinio asmeniu, teisės, kurių negalima perleisti kitiems asmenims;
- 7) sutuoktinio įgytas turtas už asmeninės lėšas arba lėšas, gautas realizavus jo asmeninę nuosavybę esantį turtą, jeigu to turto įgijimo metu buvo aiškiai išreikšta sutuoktinio valia įgyti turtą asmeninę nuosavybę.

2. Faktas, kad tam tikras turtas priklauso asmeninei vieno sutuoktinio nuosavybei, gali būti įrodytas tik rašytiniais įrodymais, išskyrus atvejus, kai įstatymas leidžia liudytojų parodymus arba to turto prigimtis ir pobūdis patys savaime įrodo, kad turtas yra vieno sutuoktinio asmeninė nuosavybė.

3. Asmeninis turtas, kurį vienas sutuoktinis laikinai perduoda kitam sutuoktiniui pastarojo asmeniniams poreikiams tenkinti, išlieka turtą perdavusio sutuoktinio asmeninė nuosavybė.

3.90 straipsnis. Turto, kuris yra asmeninė sutuoktinių nuosavybė, pripažinimas bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe

1. Turtas, kuris yra vieno sutuoktinio asmeninė nuosavybė, gali būti teismo pripažintas sutuoktinių bendrąja jungtine nuosavybe, jeigu nustatoma, kad santuokos metu šis turtas buvo iš esmės pagerintas sutuoktinių bendromis lėšomis arba kito sutuoktinio lėšomis ar darbu (kapitalinis remontas, rekonstrukcija, pertvarkymas ir kita).

2. Jeigu sutuoktinis, įsigydamas turtą savo asmeniniams poreikiams tenkinti, naudoja ir lėšas, kurios yra bendroji jungtinė sutuoktinių nuosavybė, teismas įsigytą turtą gali pripažinti bendrąja jungtine sutuoktinių nuosavybe, jeigu tam turtui įsigyti panaudotos lėšos, kurios yra bendroji jungtinė sutuoktinių nuosavybė, viršijo panaudotas lėšas, kurios yra asmeninė sutuoktinio nuosavybė.

3.98 straipsnis. Teisė į kompensaciją

1. Jeigu prijungus turtą, kuris yra sutuoktinio asmeninė nuosavybė, padidėjo turto, kuris yra bendroji jungtinė sutuoktinių nuosavybė, vertė, tai sutuoktinis, dėl kurio asmeninė nuosavybė esančio turto padidėjo turto vertė, turi teisę gauti kompensaciją iš bendro turto.

2. Sutuoktinis turi teisę į kompensaciją taip pat tais atvejais, kai turtui, kuris yra bendroji jungtinė sutuoktinių nuosavybė, įsigyti buvo panaudotos ir asmeninės sutuoktinio lėšos.

3. Kiekvienas sutuoktinis privalo kompensuoti bendrosios jungtinės sutuoktinių nuosavybės sumažėjimą, jeigu jis bendrą turtą naudojo tikslams, nesusijusiems su šio kodekso 3.109 straipsnyje numatytų prievolių vykdymu, išskyrus atvejus, kai jis įrodo, kad turtas buvo panaudotas šeimos poreikiams tenkinti.

4. Šiame straipsnyje numatytos kompensacijos išmokamos, kai baigiasi bendroji jungtinė sutuoktinių nuosavybė.

3.129 straipsnis. Ieškinio senatis

Reikalavimams dėl turto, kuris yra bendroji jungtinė sutuoktinių nuosavybė, išskyrus nekilnojamuosius daiktus, padalijimo taikomas penkerių metų ieškinio senaties terminas, skaičiuojamas nuo to momento, kai sutuoktiniai pradėjo gyventi skyrium.

Šeimos narių tarpusavio išlaikymas, tėvystės nustatymas ir pripažinimas

Konstitucijoje įtvirtinta tėvų pareiga iki pilnametystės išlaikyti savo vaikus. Įstatymų

nustatytais atvejais tėvai privalo išlaikyti vaikus jiems sulaukus pilnametystės.

LAT pažymėjo, kad Konstitucinis Teismas 2007-06-07 nutarime nekonstatavo tėvų pareigos teikti paramą dieniniuose skyriuose besimokantiems pilnamečiams vaikams iki 24 m. neatitikties Konstitucijai. Tačiau Konstitucinis Teismas akcentavo, kad nepilnamečių ir pilnamečių vaikų išlaikymo atvejai nėra tapatūs. Apie paramos pilnamečiui būtinumą teismas turi nuspręsti, įvertinęs byloje surinktus įrodymus apie vaiko turimą turtą ir pajamas (stipendiją, darbo užmokestį už nuolatinį ar sezoninį darbą, pašalpas ir panašiai, konstatavęs aplinkybes, ar pilnametis vaikas yra išnaudojęs visas protingas galimybes pats pasirūpinti lėšų, reikalingų jo mokymuisi atitinkamoje mokykloje, taip pat ir galimybę gauti valstybės paskolą mokslui finansuoti ir pan.). Taip pat turi būti atsižvelgta į tėvų turtinę padėtį ir gaunamas pajamas, jų turtines pareigas kitiems asmenims. Pilnamečiams vaikams parama neturėtų būti priteisiama iš tėvų, kuriems patiems reikia paramos, globos ir pan. Įstatymuose taip pat numatyta pilnamečių artimųjų vaikų giminaičių bei valstybės pareiga išlaikyti nepilnamečius vaikus.

Valstybės išlaikomi vaikai

Valstybė išlaiko nepilnamečius vaikus, ilgiau kaip mėnesį negaunančius išlaikymo iš tėvo (motinos) ar iš kitų pilnamečių artimųjų giminaičių, turinčių galimybę juos išlaikyti.

Kai nepilnamečiai vaikai, taip pat vyresni nei 18 metų nedarbingi asmenys, kuriems iki sukanant 18 metų buvo nustatytas invalidumas (neįgalumas), ilgiau kaip mėnesį negauna teismo sprendimu arba teismo patvirtina vaiko (vaikų) išlaikymo sutartimi nustatyto išlaikymo ar gauna tik dalį nustatyto išlaikymo, gali būti kreipiamasi dėl vaikų išlaikymo fondo išmokų mokėjimo Lietuvos Respublikos vaikų išlaikymo fondo įstatymo nustatyta tvarka.

Vaikų išlaikymo fondą administruoja garantinio ir vaikų išlaikymo fondų administracija prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos. Teisę kreiptis į Garantinio ir vaikų išlaikymo fondo gauti turi vienas iš tėvų, su kuriuo teismo sprendimu gyvena vaikas, arba teismo sprendimu paskirtas vaiko globėjas (rūpintojas), kurie nuolat gyvena Lietuvos Respublikoje. Daugiau apie Vaikų išlaikymo fondą skaitykite skyriuje „Kas tai yra Vaikų išlaikymo fondas?“ 28 puslapyje.

Vaikų pareiga išlaikyti tėvus

Pilnamečiai vaikai privalo išlaikyti išlaikymo reikalaujančius tėvus LR Konstitucijos 38 str. nustatyta tvarka. Kadangi asmeniui pragyventi reikia ne mažiau 1 MMA, tai kiekvienas iš vaiko tėvų, atsižvelgdamas į vaiko ir savo pajamas, gali kelti reikalavimą, kad vaikai jį išlaikytų. Jeigu su vaiku nepavyksta susitarti geruoju dėl išlaikymo teikimo natūra, rūpybos, tai tėvas ar mama turi teisę kreiptis dėl išlaikymo priteisimo.

Ar galima prisiteisti išlaikymą vaiko naudai nenutraukus santuokos?

Galima. Daugiau apie tai skaitykite skyriuje „Kokia suma ir kas gali būti priteista vaiko išlaikymui?“

Kokia suma ir kas gali būti priteista vaiko išlaikymui?

Teismų praktika linksta į tai, kad kiekvienas iš tėvų privalo vienodai išlaikyti savo vaikus. Manoma, kad normali suma yra viena antroji minimalaus mėnesinio uždarbio (MMA). Šiuo metu (2015-09-01) MMA yra 325 € (pagal CK 6.461 straipsnio 2 dalį, vieno mėnesio trukmės išlaikymo vertė negali būti mažesnė už vieną minimalią mėnesio algą), kadangi išlaikymo pareiga atitenka kiekvienam iš sutuoktinių, suma dalinama pusiau. Jeigu sutuoktinis yra sveikas, neteikia išlaikymo natūra ir nėra kitų aplinkybių dėl kurių jis negalėtų ar neprivalėtų mokėti tokios sumos, tuomet sutuoktinis šią sumą mokėti privalo. Taip pat teismo galima reikalauti paskirti didesnę išlaikymą vaiko naudai, jeigu vaikas yra neįgalus arba dėl kitų svarbių aplinkybių.

Tėvų turtinė padėtis yra faktinė aplinkybė, turinti reikšmės priteistinam išlaikymo dydžiui (CPK 3.192 straipsnio 2 dalis), todėl visapusiškas jos nustatymas yra būtina sąlyga tinkamai

įgyvendinant tėvų išlaikymo pareigą. Teismas, nustatydamas tėvų turtinę padėtį, turi išsiaiškinti kiekvieno iš tėvų gaunamas pajamas ir turimą turtą, kitus pagal įstatymą išlaikomus vaikus. Teismas gali atsižvelgti ir į natūra teikiama išlaikymą, pvz.: dienpinigius, gyvenamosios vietos suteikimą ir pan.

Nustatydamas tėvų turtinę padėtį, teismas turi įvertinti kiekvieno iš tėvų: 1) visų rūšių gaunamas pajamas, tarp jų – darbo užmokestį ir kitas su darbo santykiais susijusias pajamas (maistpinigius, priedus, premijas ir kt.), autorinius atlyginimus, pensijas, stipendijas, socialines pašalpas, pajamas iš komercinės ir ūkinės veiklos, turto nuomos, dividendus, gaunamus iš akcijų ir pajų; 2) pinigines lėšas bankuose ir kitose kredito įstaigose; 3) kilnojamąjį (automobilius, laivus, kitas transporto priemones, vertingus kilnojamuosius daiktus, brangakmenius ir kt.) ir nekilnojamąjį (gyvenamuosius namus, butus, kitus pastatus, žemę, mišką ir kt.) turtą; 4) vertybinius popierius (akcijas, pajus); 5) juridinius asmenis (individualias įmones ir kt.) bei jų turtą; 6) finansinius įsipareigojimus, kitus išlaikytinius. Vertindamas tėvų turtinę padėtį priteisiant išlaikymą nepilnamečiam vaikui bei išlaikymo išsiskolinimą, teismas turi vertinti bylos nagrinėjimo metu esančių tėvų turtinę padėtį. Taip pat teismas turi įvertinti ir tai ar sutuoktinis neįgalus, ar turi dar daugiau kitų išlaikytinių.

Priteisdamas išlaikymą dviem ar daugiau vaikų, teismas turi vadovautis CK 3.198 straipsnyje įtvirtintu vaikų lygybės principu, reiškiančiu, kad nepriklausomai nuo to, vaikai gimę santuokoje ar ne, iš vienos ar iš skirtingų santuokų, tų pačių ar skirtingų tėvų, turi vienodą teisę į išlaikymą. Vienodos teisės į išlaikymą turėjimas nereiškia, kad dviem ir daugiau vaikų turi būti priteistos visiškai vienodas išlaikymas iš to paties išlaikyti privalančio tėvo. Konkretus išlaikymo dydis kiekvienam vaikui priklauso nuo individualių vaiko poreikių ir nuo kito vaiko tėvo turtinės padėties (CK 3.192 straipsnio 2 dalis). Tais atvejais, kai priteisiamas išlaikymas dviem ir daugiau vaikų, visų pirma turi būti užtikrintas protingas visų vaikų interesų balansas. Teismas, priteisdamas išlaikymą dviem ar daugiau vaikų, turi nustatyti tokį išlaikymo dydį, kuris būtų pakankamas tenkinti bent minimalius visų vaikų poreikius (CK 3.198 straipsnio 1 dalis).

Atkreipiame dėmesį į tai, kad Civilinio kodekso 3.208 straipsnis numato išlaikymo indeksavimą. Jeigu išlaikymas buvo priteistas periodinėmis išmokomis, išlaikymo suma indeksuojama kasmet Vyriausybės nustatyta tvarka atsižvelgiant į infliaciją. Sumos indeksuojamos vadovaujantis LRV 2008 m. liepos 9 d. nutarimu Nr. 684 „Dėl Periodinėmis išmokomis priteisto išlaikymo sumos ir atlyginamos žalos indeksavimo tvarkos aprašo patvirtinimo“. Teisės aktą galite rasti svetainėje www.lrs.lt -> Teisės aktai -> Lietuvos Respublikos teisės aktai.

Su vartotojų kainų indeksu galite susipažinti čia www.stat.gov.lt.

Teisiantis dėl išlaikymo priteisimo, galima kelti reikalavimą skolininkui mokėti delspinigius ir palūkanas už vėlavimus vykdyti periodinius mokėjimus (CPK 433 str. ir teisingumo ministro 2002 m. gruodžio 19 d. įsakymas Nr. 362).

Viena iš teisių yra prisiteisti ir užufruktą iki vaikui sueis 18 metų. CK 3.71 straipsnis: „*Teisės naudotis gyvenamąja patalpa išlikimas. 1. Jeigu gyvenamoji patalpa yra vieno sutuoktinio nuosavybė, teismas savo sprendimu gali nustatyti užufruktą ir palikti joje gyventi kitą sutuoktinį, jeigu su juo po santuokos nutraukimo lieka gyventi nepilnamečiai vaikai. 2. Užufruktas nustatomas, kol vaikas (vaikai) sulaukia pilnametystės. 3. Jeigu šeimos gyvenamoji patalpa buvo nuomojama, teismas gali perkelti nuomininko teises sutuoktiniui, su kuriuo lieka gyventi nepilnamečiai vaikai arba kuris yra nedarbingas, o kitą sutuoktinį išskeldinti, jeigu jis yra įpareigotas gyventi skyrium.*“

CK 3.200 straipsnis: „*Išlaikymas priteisiamas nuo teisės į išlaikymą atsiradimo dienos, tačiau išlaikymo išsiskolinimas negali būti išieškotas daugiau kaip už trejus metus iki ieškinio pareiškimo dienos.*“

Vyriausybės nustatyta tvarka prisiteisti išlaikymą galima ir užpildžius supaprastintą formą (tam net nebūtina nutraukti santuokos), tačiau sutuoktinis neturėtų ginčyti šio išlaikymo su skola priteisimo, priešingu atveju supaprastintas ieškinyš perraugtų į ginčo teiseną.

Kreipiantis į teismą galima reikalauti laikinųjų apsaugos priemonių – įpareigoti atsakovą mokėti išlaikymą nuo pareiškimo padavimo į teismą dienos, o taip pat ir procesines palūkanas už vėlavimą mokėti išlaikymą.

Vyriausybės nutarimą ir supaprastintą formą dėl išlaikymo prisiteisimo galima parsisiųsti iš www.teisesgidas.lt ir www.teisinepagalba.lt interneto svetainių.

CK 3.192 straipsnio „Tėvų pareiga materialiai išlaikyti savo vaikus“ 1 dalyje yra įtvirtinta tėvų pareiga materialiai išlaikyti savo nepilnamečius vaikus. Pagal CK 3.194 straipsnio 3 dalį (2000 m. liepos 18 d. redakcija), išlaikymą teismas priteisia, kol vaikas sulaukia pilnametystės, išskyrus atvejus, kai vaikas yra nedarbingas dėl invalidumo, kuris jam nepilnamečiui nustatytas. Taigi, pilnamečio vaiko (CK 2.5 str. 1 d.) išlaikymo pareiga įstatymą tėvams tenka, kai vaikas yra nedarbingas dėl invalidumo, kuris nepilnamečiui nustatytas, kai vaikui būtina parama, jis mokosi vidurinių, aukštųjų ar profesinių mokyklų dieniniuose skyriuose ir yra ne vyresnis negu 24 metų.

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2007 m. birželio 7 d. nutarime dėl CK 3.194 str. 3 d. (2004 m. lapkričio 11 d. redakcija) atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai nurodė, kad nepilnamečių vaikų išlaikymo institutas ir paramos reikalingų pilnamečių vaikų, besimokančių vidurinių, aukštųjų ar profesinių mokyklų dieniniuose skyriuose, išlaikymo institutas nėra tapatūs, jie iš esmės skiriasi, kadangi iš esmės skiriasi atitinkamų teisinių santykių subjektai. Teismas gali priteisti išlaikymą pilnamečiams vaikams pagal CK 3.194 str. 3 d., jei yra nustatomos šios sąlygos: sunki vaikų turtinė padėtis; tėvai turi galimybių teikti išlaikymą; iš esmės nepabloginama paramą teikiančių tėvų ir kitų šeimos narių turtinė padėtis; išlaikymo priteisimas nedaro esminės žalos jį teikiantiems tėvams ar kitiems asmenims; priteistą paramą įmanoma įvykdyti; tėvams patiems nėra reikalinga parama, globa ir pan.; paramos reikalingas pilnametis vaikas yra išnaudojęs visas protingas galimybes pats pasirūpinti mokytis reikalingomis lėšomis ir kt. Tokią teismų praktiką formuoja ir Lietuvos Aukščiausiasis Teismas, aiškindamas, jog išlaikymas iš tėvų pilnamečiam ne vyresniam kaip 24 metų vaikui priteisiamas, kai yra visuma iš įstatymo kylančių sąlygų: vaikas sąžiningai ir pažangiai mokosi vidurinės mokyklos dieniniame skyriuje; vaikui būtina parama, o tėvai turi galimybę ją teikti (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus išplėstinės teisėjų kolegijos 2009-05-25 nutartis, priimta civ. byloje Nr. 3K-7-204/2009).

Daugiau informacijos byloje: 3K-3-203/2009, 3K-3-101/2010, LAT Senato nutarimas Nr. 54 „Dėl įstatymų, reglamentuojančių tėvų pareigą materialiai išlaikyti savo nepilnamečius vaikus, taikymo teismų praktikoje“.

Kaip išieškoti priteistą išlaikymą vaiko naudai?

Tarkime, kad teismas priteisė išlaikymą vaiko naudai 170 € iš tėvo, tačiau tėvas nemokus arba nemoka tyčia. Jūsų galimi veiksmai:

1. Kreiptis į teismą su raštišku prašymu išduoti vykdomąjį dokumentą (formą rasite www.teisesgidas.lt arba www.teisinepagalba.lt).

2. Pasidomėję, ar jums priklauso nemokama teisinė pagalba vykdymo byloje (žr. 6 puslapyje), su vykdomuoju dokumentu kreiptis į antstolį pagal teismo veiklos teritoriją arba pagal atsakovo buveinės adresą (antstolių sąrašas rasite www.advoco.lt).

3. Iš antstolio gavus išieškojimo negalimumo dokumentą, galima kreiptis į Vaikų išlaikymo fondą.

Vaikų išlaikymo fondo skolų „superkamoji“ galia ribota, pagal teisės aktus jis gali „pirkti“ tik nuo kreipimosi į jį momentą ir periodinė pirkimo suma yra ribota. Tarkim, kad jums priteista yra 170 €, o Vaikų išlaikymo fondas išmoka (perka) 38 €, lieka neišmokėta skolos dalis 132 €, dėl šios skolos dalies galima atlikti tokius veiksmus:

1. Jeigu žinote, kad tėvas (mama) turi pajamų, bet jas slepia, galima kreiptis į prokuratūrą dėl piktybinio vengimo išlaikyti vaikus pagal BK 164 str. Pirmą kartą asmuo nuteisiamas lygtinai, tačiau, jeigu po teismo sprendimo įsiteisėjimo asmuo toliau vengia mokėti išlaikymą ir nevykdo

teismo sprendimo, galima kreiptis pakartotinai (po kokio pusmečio) į prokurorus su prašymu patraukti asmenį dar kartą į teismą dėl piktybinio vengimo išlaikyti vaikus. Antrą kartą asmuo gauna realią laisvės atėmimo bausmę ir praranda nelegalių pajamų darbo šaltinį (bent jau laikinai). Net jeigu asmuo dirba užsienyje, gali būti išduotas Europos arešto orderis, asmuo suimtas ir atvesdintas į teismą Lietuvoje (prokuratūros adresus rasite apsilankę prokuratūros interneto svetainėje www.prokuratura.lt).

2. Vadovaujantis CK 3.237 str., jeigu tėvai nepajėgūs išlaikyti vaikų, juos privalo, jeigu yra pajėgūs, išlaikyti seneliai ir (ar) išlaikyti (CK 3.236 str.) pajėgūs broliai ir (ar) seserys. Jeigu esate tikri, kad seneliai ir (ar) broliai ir seserys (iš tėvo ar mamos pusės) yra pajėgūs skirti atitinkamą dalį išlaikymo, galima nukreipti išieškojimą į juos (bet pirmą reiktų prisiteisti tokį išlaikymą).

3. Jeigu žinote, kad asmuo dirba užsienyje ir nurodo, kur dirba, tokiu atveju galite nukreipti išieškojimą į užsienyje esančią darbovietę:

3.1 Jeigu asmuo, iš kurio priteistas išlaikymas, išvyko į užsienį, turėkite omenyje, kad Vaikų išlaikymo fondas tarpininkauja vykdamas išieškojimus užsienyje, reikia į jį kreiptis raštu su prašymu tarpininkauti dėl skolos išieškojimo užsienyje. Jeigu Vaikų išlaikymo fondas moka išmokas, kreiptis į jį yra jūsų pareiga, laiku nepranešus apie skolininko išvykimą į užsienį, gali tecti išmokėtus pinigus gražinti. Prieš kreipiantis į Vaikų išlaikymo fondą dėl tarpininkavimo išieškant išlaikymą iš užsienyje gyvenančio asmens, reiktų kreiptis į savo teismą su prašymu, kad šis pateiktų išverstą teismo sprendimą į užsienio kalbą, su šiuo dokumentu toliau dirbtų Vaikų išlaikymo fondas. Pareiga teismui pateikti išverstą dokumentą numatyta 2008 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 4/2009 dėl jurisdikcijos, taikytinos teisės, teismo sprendimų pripažinimo ir vykdymo bei bendradarbiavimo išlaikymo prievolių srityje.

3.2. Jeigu negyvenate Lietuvoje ir esate išvykę gyventi į kitą ES valstybę, jums teisinę pagalbą vykdomojoje byloje gali suteikti ir kitos valstybės garantuojamos teisinės pagalbos tarnybos. Pavyzdžiui, Didžiojoje Britanijoje veikia Child Support Agency, kuri padeda prisiteisusiai šaliai išieškoti išlaikymą iš tėvų.

4. Jeigu atsakovas gyvena užsienyje ne ES valstybėje, gali tecti išieškoti pagal daugiašalius arba dvišalius tarptautinius dokumentus, pasirašytus tarp Lietuvos ir tos valstybės, kurioje gyvena atsakovas. Valstybės garantuojama antrinė teisinė pagalba (jeigu atitinkate LR Vyriausybės nustatytą tvarką) gali būti teikiama ir vykdomajame procese.

Kada gali būti sumažintas išlaikymo dydis vaikui?

Išlaikymą teikiantis vienas iš tėvų gali kreiptis į teismą dėl išlaikymo sumažinimo.

Civilinėje byloje Nr. 3K-3-71/2010 ieškovas prašė sumažinti teismo sprendimu iš jo priteisto išlaikymo nepilnametei dukrai dydį nuo 500 Lt (144,81 €) iki 200 Lt (57,92 €) per mėnesį, nes pasikeitė jo turtinė padėtis, ieškovas neteko darbo, antroje santuokoje jam gimė sūnus. Pirmosios ir apeliacinės instancių teismai ieškinį tenkino. Atsakovė (dukters motina) pateikė kasacinį skundą.

LAT konstatavo, kad „*teismai, įvertinę šalių turtinę padėtį, tą aplinkybę, jog ieškovas yra bedarbis, dėl pablogėjusios šalies ekonominės situacijos yra sumažėjęs jo galimybės susirasti darbą, taip pat turi finansinių išpareigojimų bankui, išlaiko kitą nepilnametį vaiką, pagrįstai sumažino išlaikymą nepilnametei dukteriai iki 200 Lt per mėnesį. Nustatant vieno iš tėvų turtinę padėtį, vertintinas ne tik jo turimas turtas ir gaunamos pajamos, bet ir tai, kokių priemonių jis ėmėsi, kad gautų atitinkančias savo amžių bei profesines galimybes pajamas, iš kurių būtų teikiamas išlaikymas vaikams. Nagrinėjamu atveju ieškovas siekė surasti darbą, tačiau negalėjo to padaryti dėl objektyvių priežasčių*“.

Išlaikymas gali būti sumažintas ir dėl kitų priežasčių, pvz., jeigu nustatoma, kad vaiko poreikiai yra mažesni. Įrodymu gali būti ir ataskaitos apie išlaikymo panaudojimą. Vaikams skirtas išlaikymas negali būti naudojamas tėvo (motinos), kitų asmenų asmeniniams poreikiams tenkinti, jis privalo būti naudojamas tik vaiko interesams (CK 3.203 straipsnio 1 dalis). Pagal CK

3.190 straipsnio nuostatas, vaiko tėvas (motina) gali reikalauti, kad turto, kuris nėra sunaudojamas vaikui išlaikyti, apskaita būtų tvarkoma atskirai.

Kas yra Vaikų išlaikymo fondas, ką reikia žinoti kreipiantis į jį?

Vaikų išlaikymo fondas (VIF) – tai valstybės piniginės lėšos, iš kurių bus mokamos išmokos vaikams, kurie pagal teismo sprendimą arba pagal teismo patvirtintą vaiko (vaikų) išlaikymo sutartį negauna viso arba dalies išlaikymo, priteisto iš vaiko tėvo (tėvų). Išlaikymas turi būti nustatytas mokėti periodinėmis išmokomis vieną kartą per mėnesį.

VIF administruoja Garantinio ir vaikų išlaikymo fondų administracija (GVIFA) prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos.

Ką reikia žinoti kreipiantis į GVIFA dėl išmokų iš Vaikų išlaikymo fondo gavimo?

Kas turi teisę kreiptis?

Teisę kreiptis į GVIFA išmokoms iš VIF gauti turi vienas iš tėvų, su kuriuo teismo sprendimu gyvena vaikas, arba teismo sprendimu paskirtas vaiko globėjas (rūpintojas), kurie nuolat gyvena Lietuvos Respublikoje (t. y. Lietuvos Respublikos piliečiai, kurių duomenys apie gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje, o neturinčiųjų gyvenamosios vietos – apie savivaldybę, kurioje gyvena, yra įrašyti į Lietuvos Respublikos gyventojų registrą arba nuolat Lietuvos Respublikoje gyvenantys užsieniečiai).

Kas turi teisę į išmoką?

Vaikas – nuolat gyvenantis Lietuvos Respublikoje jaunesnis nei 18 metų asmuo, taip pat vyresnis nei 18 metų nedarbingas asmuo, kuriam iki sukankant 18 metų buvo nustatytas invalidumas (neįgalumas) ir kuris ilgiau kaip mėnesį negauna teismo sprendimu arba teismo patvirtinta vaiko (vaikų) išlaikymo sutartimi nustatyto išlaikymo arba gauna tik dalį nustatyto išlaikymo iš vieno ar abiejų tėvų.

Kokie yra kreipimosi į GVIFA būdai?

Paštu, siunčiant registruotu laišku prašymo ir antstolio išduotos pažymos originalus ir kitų dokumentų originalų kopijas, patvirtintas notaro arba seniūno. Tiesiogiai, pateikiant reikalingų dokumentų originalus GVIFA nustatytu darbo laiku.

Kokius dokumentus reikia pateikti?

GVIFA reikia pateikti:

- nustatytos formos prašymą išmokai iš VIF gauti. Kiekvienam vaikui pildomas atskiras prašymas. Prašymo formą galima rasti interneto svetainėje www.socmin.lt. Prašymas gali būti pildomas vietoje, pateikiant dokumentus;

- pareiškėjo Lietuvos Respublikos arba Europos Sąjungos valstybės narės piliečio paso arba asmens tapatybės kortelę arba Lietuvos Respublikos pasą, arba leidimą nuolat gyventi Lietuvos Respublikoje;

- seniūnijos (savivaldybėse, kuriose yra įsteigtos seniūnijos) arba kito savivaldybės administracijos padalinio (savivaldybėse, kuriose seniūnijos neįsteigtos, arba savivaldybių teritorijose, kurios nepriskirtos seniūnijoms) išduotą pažymą apie pareiškėjo deklaruotą gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje, o neturintis gyvenamosios vietos – pažymą apie įtraukimą į gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaitą;

- seniūnijos (savivaldybėse, kuriose yra įsteigtos seniūnijos) arba kito savivaldybės administracijos padalinio (savivaldybėse, kuriose seniūnijos neįsteigtos, arba savivaldybių teritorijose, kurios nepriskirtos seniūnijoms) išduotą pažymą apie vaiko deklaruotą gyvenamąją vietą Lietuvos Respublikoje, o neturintis gyvenamosios vietos – pažymą apie įtraukimą į gyvenamosios vietos neturinčių asmenų apskaitą;

- antstolio išduotą pažymą apie priteistų lėšų vaikui išlaikyti mokėjimą (ši pažyma turi būti pateikiama ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo jos išdavimo);

- vaiko gimimo liudijimą;

- Neįgalumo ir darbingumo nustatymo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos išduotą darbingumo lygio pažymą (kurioje nurodyta darbingumo lygio priežastis –

ligos ar būklės, atsiradusios iki 24 metų, arba ligos ar būklės, atsiradusios nuo vaikystės), jeigu kreipiamasi dėl vyresnio nei 18 metų nedarbingo asmens, kuriam iki sukankant 18 metų buvo nustatytas invalidumas (neįgalumas);

- teismo sprendimą arba savivaldybės administracijos direktoriaus įsakymą, arba savivaldybės valdybos (mero) sprendimą (potvarkį) dėl asmens paskyrimo vaiko globėju (rūpintoju), jeigu pareiškėjas yra vaiko globėjas (rūpintojas).

Pastaba. Pakartotinai kreipdamasis į VIF dėl išmokos, pareiškėjas turi pateikti nustatytos formos prašymą išmokai iš VIF gauti ir antstolio išduotą pažymą apie priteistų lėšų vaikui išlaikyti mokėjimą (ši pažyma turi būti pateikiama ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo jos išdavimo).

Prašymo išmokai iš Vaikų išlaikymo fondo gauti formą ir kitus dokumentus galite rasti interneto svetainėse www.teisesgidas.lt ir www.vif.lt

Prašymą dėl pažymos apie išmokų iš Vaikų išlaikymo fondo mokėjimą išdavimo galite užsisakyti ir paskambinę telefonu (8 5) 265 3986. Šiuo telefonu taip pat galite pasiteirauti apie pažymą bei jos atsiėmimą.

Kokie yra išmokos mokėjimo terminai?

Sprendimas dėl išmokos iš VIF mokėjimo priimamas ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo prašymo su visais reikiamais dokumentais gavimo dienos. Jeigu dokumentai buvo pateikti papildomai, sprendimas priimamas per 10 darbo dienų nuo tos dienos, kurią gautas paskutinis reikiamas dokumentas.

Išmoka mokama periodinėmis išmokomis vieną kartą per mėnesį. Išmoka pradeda mokėti ne vėliau kaip nuo kito kalendorinio mėnesio po sprendimo mokėti išmoką priėmimo dienos. Jeigu periodinė išmoka mokama ne už visą mėnesį, jos dydis apskaičiuojamas proporcingai to mėnesio kalendorinių dienų, už kurias išmoka skiriama, skaičiui.

Išmoka už kiekvieną praėjusį mėnesį perdedama iki kito mėnesio 25 dienos į nurodytą pareiškėjo arba vaiko sąskaitą Lietuvos Respublikos teritorijoje esančiame banke.

Kokio dydžio išmoką galima gauti?

Iš VIF mokama ne didesnė kaip 1,5 MGL dydžio išmoka vienam vaikui per mėnesį. Konkretus išmokos dydis apskaičiuojamas Lietuvos Respublikos vaikų išlaikymo fondo įstatyme nustatyta tvarka.

Išmokos mokėjimas sustabdomas, jeigu:

- pareiškėjas raštu pateikia prašymą sustabdyti išmokos mokėjimą;
- pareiškėjas atsisakė priimti išmokas;
- pareiškėjui apribota tėvų valdžia arba globėjas (rūpintojas) atleistas ar nušalintas nuo globėjo (rūpintojo) pareigų atlikimo;
- pareiškėjas mirė.

Apie aplinkybių, dėl kurių stabdomas išmokų iš VIF mokėjimas, atsiradimą arba sužinojimą apie jų atsiradimą pareiškėjas privalo per 3 darbo dienas informuoti VIF.

Išmokos mokėjimas nutraukiamas, jeigu:

- vaikas pradeda gauti iš skolininko visą arba dalį nemokėto išlaikymo, priteisto teismo sprendimu, arba teismo patvirtinta sutartimi mokama periodinėmis išmokomis kartą per mėnesį;
- skolininkas mirė;
- atsiranda Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse nustatyti vaikui priteisto išlaikymo išieškojimo nutraukimo pagrindai (nepilnametis emancipuojamas; vaikas sulaukia pilnametystės; vaikas įvaikinamas; vaikas mirė).

Apie aplinkybių, dėl kurių nutraukiamas išmokų iš VIF mokėjimas, atsiradimą arba sužinojimą apie jų atsiradimą pareiškėjas privalo per 3 darbo dienas informuoti GVIFA.

Ką privalo žinoti pareiškėjas, gaunantis išmokas iš VIF vaikui išlaikyti?

Prieš kreipdamasis į GVIFA dėl išmokų iš VIF gavimo, pareiškėjas privalo gauti nustatytos

formos antstolio pažymą apie priteistų lėšų vaikui išlaikyti mokėjimą. Ši pažyma kartu su kitais reikiama dokumentais turi būti pateikta GVIFA ne vėliau kaip per 10 darbo dienų nuo jos išdavimo.

Pareiškėjas neteisėtai gautą VIF išmoką privalo grąžinti GVIFA į sąskaitą LT28 7300 0101 0539 8685.

Dėl pareiškėjo kaltės (pvz., laiku neinformavus apie skolininko pasikeitusią gyvenamąją vietą) permokėta ir negrąžinta VIF išmokų suma išskaičiuojama GVIFA direktoriaus ar jo įgalioto valstybės tarnautojo sprendimu iš pareiškėjui priklausančių VIF išmokų, išskaitant ne daugiau kaip 20 procentų per mėnesį mokėtinos sumos tol, kol permokėta suma grąžinama.

Jei VIF išmokos mokėjimas pareiškėjui nutraukiamas, o permokėta išmokos suma neišskaičiuota, likęs įsiskolinimas iš pareiškėjo išieškomas įstatymų nustatyta tvarka.

Dėl GVIFA kaltės neišmokėta VIF išmokos suma išmokama už tą laikotarpį, kada ji turėjo būti mokama GVIFA sprendimu.

Skolininko nemokamas išlaikymas vaikui ir dėl to susidariusi skola iki kreipimosi į GVIFA dienos iš VIF nebus kompensuojama.

Už teismo sprendimo arba teismo patvirtintos sutarties dėl išlaikymo vaikui priteisimo vykdymą yra atsakingas antstolis, kuriam yra perduotas vykdyti šis teismo sprendimas arba teismo patvirtinta sutartis.

Skolininkas informuojamas apie tai, kad valstybė perima skolininko pareigą mokėti lėšas vaikui išlaikyti ir įstatymų nustatytais būdais sieks iš skolininko išsireikalauti iš VIF išmokėtas sumas ir 5 procentus metinių palūkanų, skaičiuojant nuo išmokėtų sumų iki jų visiško išieškojimo iš skolininko. Tuo atveju, kai skolininko gyvenamoji vieta yra nežinoma, informacija apie GVIFA priimtą sprendimą ne vėliau kaip per 20 darbo dienų nuo tokio sprendimo priėmimo ir gali skelbti viešai.

Garantinio ir vaikų išlaikymo fondų administracijos adresas ir darbo laikas

Rinktinės g. 48 (I aukštas), LT-09318 Vilnius

Kontaktinis tel. (8 5) 272 8081

Tel. / faks. (8 5) 275 4086

El. paštas info@vif.lt

Pirmadieniais–ketvirtadieniais 8.00–17.00 val.

Penktadieniais 8.00–15.45 val.

Pietų pertrauka 12.00–12.45 val.

Kaip galima nustatyti (nuginčyti) tėvystę?

Jeigu nėra įrašyta, kas yra tėvas, vaiko gimimo liudijime, tai tėvystę galima patvirtinti nuėjus pas notarą. Jeigu tėvas gimimo liudijime yra nurodytas, tai įrašą apie vaiko tėvą (motiną) leidžiama nuginčyti tik teismo tvarka ne daugiau kaip po metų nuo sužinojimo momento. Esant ginčui, tėvystė gali būti nustatinėjama dviem būdais – klasikiniu ir šiuolaikiniu metodais. Klasikinis – tai įrodymai ir liudininkų parodymai, kad asmenys gyveno kartu, vedė bendrą ūkį, draugavo ir pan. Šiuolaikinis – DNR ekspertizė. Ji būna tiesioginė, kai nustatomas tėvas tiesiogiai, ir netiesioginė, kai nustatinėjama giminystės linija per likusius gyvus kitus giminaičius (netiesiogiai nustatinėjant giminystės ryšį, gali būti tiriami broliai, seserys ar seneliai).

Nuginčijus tėvystę, jeigu buvo mokamas išlaikymas vaiko naudai, asmuo mokėjęs išlaikymą gali kreiptis į teismą dėl padarytos žalos atlyginimo ir prisiteisti jį solidariai iš motinos ir nustatytos tėvystės tėvo.

Motina, paneigus tėvystę, turi pareigą kreiptis į tikrąjį vaiko tėvą dėl išlaikymo vaikui teikimo. Motina yra įstatyminė jos vaiko atstovė (uzufruktorė). Jos elgesys, įgyvendinant prigimtinę ir kartu asmeninę jai žinomo biologinio jos vaiko tėvo pareigą teikti vaikui išlaikymą perkeliant kitam asmeniui, gali būti pripažintas nesąžiningu ir pažeidusiu įstatymo (CK 3.185 straipsnio 1 dalis, 3.186 straipsnio 1 dalis) jai nustatytą pareigą jos nepilnamečiam vaikui

teikiama išlaikymą tvarkyti išimtinai jo interesams. Toks motinos elgesys gali būti vertintinas kaip neapdairus ir nerūpestingas, t. y. neatitinkantis bendro pobūdžio pareigos laikytis tokio elgesio taisyklių, kad savo veiksmais (veikimu, neveikimu) nepadarytų kitam asmeniui žalos (CK 6.263 straipsnio 1 dalis). Motinos kaltė pasireiškia neatidžiu ir nerūpestingu neveikimu (CK 6.248 straipsnio 3 dalis), lėmusiu nuostolių susidarymą atsakovui, neprivalėjusiam teikti išlaikymo. Toks atsakovės elgesys, dėl kurio buvo teikiamas išlaikymas jos sūnui, vadovaujantis CK 6.247, 6.249 straipsniai yra neteisėtas (CK 6.246 straipsnis) ir gali sukelti motinai deliktinę civilinę atsakomybę (CK 6.263 straipsnis)(bylos Nr., civilinė byla Nr. 3K-3-239/2009)).

Dėl tėvystės nustatymo Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra pasisakęs, kad vaikas turi teisę, kiek tai įmanoma, žinoti savo tėvus, todėl tėvystę patvirtinant ar ją paneigiant pirmenybė teikiama moksliniams įrodymams. Pasak Lietuvos Aukščiausiojo Teismo, „DNR ekspertizės išvados yra patikimas ir objektyvus mokslinis įrodymas, patvirtinantis arba paneigiantis vaiko kilmę iš konkretaus tėvo. Dėl to jis pripažįstamas turinčiu padidintą įrodomąją galią tėvystės nustatymo byloje. Atsižvelgiant į ekspertizės išvadų patikimumą ir objektyvumą, tėvystė gali būti nustatoma remiantis vien šiuo įrodymu, netgi nesant jokių kitų tėvystės faktą patvirtinančių duomenų“ (civ. b. Nr. 3K-3-218/2011). Teismas konstatavo, kad jeigu tėvas atsisako ekspertizės, atsižvelgiant į bylos aplinkybes ir kitus jos duomenis, ši jo atsisakymą galima įvertinti kaip tėvystės įrodymą.

Tėvų valdžios apribojimas

Apribojus tėvų valdžią, išlieka pareiga išlaikyti nepilnamečius vaikus (CK 3.195 str.). Tėvų pareiga yra išlaikyti materialiai savo vaikus, išlaikymo dydis turi būti proporcingas nepilnamečio vaiko poreikiams bei tėvų turbinei padėčiai ir užtikrinti būtinas vaiko vystymosi sąlygas (CK 3.192 str., civ. b. Nr. 2A-433-357/2014).

LR Konstitucijos 38 straipsnio 6 dalyje įtvirtinta tėvų pareiga auklėti ir išlaikyti savo vaikus. Šios pareigos vykdymas neįmanomas be nuolatinio bendravimo su vaiku, rūpinimosi jo materialine ir dvasine gerove. Jeigu tėvai nesirūpina vaikais, su jais nebendrauja, jų materialiai neišlaiko, reiškia, kad jie nevykdo savo konstitucinės pareigos, o tai yra pakankamas pagrindas taikyti tokiems tėvams sankciją – tėvų valdžios apribojimą. Šios kategorijos byloje kasacinis teismas yra pasisakęs, kad iš sisteminio ir lingvistinio šios teisės normos aiškinimo galima daryti išvadą, jog tėvų valdžia gali būti apribota nustačius bent vieną iš nurodytų aplinkybių. Taigi nėra reikalaujama, kad visais atvejais būtų konstatuojamas piktnaudžiavimas tėvų valdžia, žiaurus elgesys su vaikais ir kt. Tėvų valdžiai apriboti pakanka vien to fakto, kad tėvai nevykdo savo pareigos rūpintis vaikais. Tėvų valdžios apribojimo institutas atlieka ne tik nubaudimo, bet ir auklėjamąją, prevencinę funkcijas (Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus teisėjų kolegijos 2002 m. spalio 23 d. nutartis civilinėje byloje R. Č. v. S. K., byla Nr. 3K-3-1225/2002; 2008 m. gegužės 30 d. nutartis civilinėje byloje J. T. v. K. T., byla Nr. 3K-3-236/2008).

Manytina, kad pareigos bendrauti su vaiku, dalyvauti jį auklėjant (CK 3.155 str. 2 d., 3.165 str. 1 d., 3.170 str. 1 d.) tėvas ar motina negali tinkamai vykdyti, nepranešęs apie savo gyvenamosios vietos pasikeitimą. Vaiko tėvas ar motina įstatymų nustatyta tvarka nepranešęs apie savo gyvenamosios vietos pasikeitimą nei vaiką globojančiam asmeniui, nei deklaravimo įstaigai, elgiasi nesąžiningai, todėl netenka teisės ginčyti procesinių dokumentų įteikimo jam tinkamumą viešo paskelbimo būdu (civ. b. Nr. 2S-738-464/2013).

CK 3.180 straipsnis. Tėvų valdžios apribojimo sąlygos, būdai ir pasekmės

1. Kai tėvai (tėvas ar motina) vengia atlikti savo pareigas auklėti vaikus, piktnaudžiauja tėvų valdžia, žiauriai elgiasi su vaikais, daro žalingą įtaką vaikams savo amoraliu elgesiu arba nesirūpina vaikais, teismas gali priimti sprendimą dėl laikino ar neterminuoto tėvų (tėvo ar motinos) valdžios apribojimo.

2. Laikiną ar neterminuotą tėvų (tėvo ar motinos) valdžios apribojimą teismas taiko

atsižvelgdamos į konkrečias aplinkybes, dėl kurių prašoma apriboti tėvų valdžią. Neterminuotas tėvų valdžios apribojimas gali būti taikomas tuomet, kai teismas padaro išvadą, kad tėvai (tėvas ar motina) daro ypatingą žalą vaiko vystymuisi ar visiškai juo nesirūpina, ir nėra duomenų, kad padėtis gali pasikeisti.

3. Apribojus tėvų valdžią laikinai ar neterminuotai, tėvams sustabdomos asmeninės ir turtinės teisės, pagrįstos giminyse ir nustatytos įstatymų. Išlieka teisė matytis su vaiku, išskyrus atvejus, kai tai prieštarauja vaiko interesams. Apribojus tėvų valdžią neterminuotai, be atskiro tėvų sutikimo vaikas gali būti įvaikintas.

4. Tėvų valdžios apribojimas taikomas tik dėl tų vaikų ir tik tam iš tėvų, dėl kurio priimtas teismo sprendimas.

Esu susituokusi (-ęs) su užsieniečiu (-e), pagal kokią teisę vyktų skyrybos?

Vadovaujantis Civilinio kodekso 3.55 str. 1 d., santuokos nutraukimas galimas vieno sutuoktinio pareiškimu, kuris yra paduodamas pareiškėjo gyvenamosios vietos apylinkės teismui. Dažniausiai yra taip – kuris pirmiau kreipiasi į savo gyvenamosios vietos teismą, tas teismas santuokos nutraukimą ir nagrinėja.

Jeigu santuoką sudarė skirtini ES piliečiai, tai santuokos nutraukimo jurisdikciją reglamentuoja TARYBOS REGLAMENTAS (EB) Nr. 1347/2000 2000 m. gegužės 29 d. „*Dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis abiejų sutuoktinių vaikams, pripažinimo bei vykdymo*“. Šis reglamentas taikomas ES šalims, išskyrus Daniją. Minėto reglamento 2 straipsnis nustato, kad „*Santuokos nutraukimas, gyvenimas skyrium (separacija) ir santuokos pripažinimas negaliojančia*

1. Bylose, susijusiose su santuokos nutraukimu, gyvenimu skyrium (separacija) ir santuokos pripažinimu negaliojančia, jurisdikciją turi teismai, esantys toje valstybėje narėje:

a) kurios teritorijoje:

— yra sutuoktinių nuolatinė gyvenamoji vieta, arba

— buvo sutuoktinių paskiausia nuolatinė gyvenamoji vieta, jeigu vienas iš sutuoktinių joje tebegyvena, arba

— yra atsakovo nuolatinė gyvenamoji vieta,

— yra vieno iš sutuoktinių nuolatinė gyvenamoji vieta, jeigu buvo paduotas bendras pareiškimas, arba

— yra pareiškėjo nuolatinė gyvenamoji vieta, jeigu jis arba ji ten gyveno ne trumpiau kaip metus iki pareiškimo padavimo, arba

— yra pareiškėjo nuolatinė gyvenamoji vieta, jeigu jis arba ji ten gyveno ne trumpiau kaip šešis mėnesius iki pareiškimo padavimo ir yra atitinkamos valstybės narės pilietis arba, kalbant apie Jungtinę Karalystę ir Airiją, jeigu joje yra pareiškėjo „domicilija“;

b) kurios pilietybė turi abu sutuoktiniai arba, kalbant apie Jungtinę Karalystę ir Airiją, kurioje yra abiejų sutuoktinių „domicilija“.

2. Šiame reglamente „domicilija“ turi tokią pat reikšmę kaip Jungtinės Karalystės ir Airijos teisinėse sistemose.“

Ar galima nutraukti vien tik bažnyčioje sudarytą santuoką?

Bažnyčios (konfesijų) nustatyta tvarka sudaryta santuoka turi būti pripažinta valstybės ir įtraukta į apskaitą civilinės metrikacijos įstaigoje, kad sukeltų tokias pat teises pasekmes, kaip ir santuokos sudarymas civilinės metrikacijos įstaigoje – asmenys taptų sutuoktiniais ir įgytų asmenines neturtines ir turtines teises ir pareigas (CK 3.7 straipsnis, 3.26 straipsnio 1 dalis). Prašymas dėl bažnyčios (konfesijų) nustatyta tvarka sudarytos ir įtrauktos į apskaitą civilinės metrikacijos skyriuje santuokos civilinių teisinių pasekmių ir kitų su jomis susijusių klausimų (CK 3.59 straipsnis) nagrinėtinas teisme.

Teismas, tenkindamas prašymą dėl civilinių teisinių pasekmių, atsiradusių bažnyčios

(konfesijų) nustatyta tvarka sudarytą santuoką įtraukus į apskaitą civilinės metrikacijos įstaigoje, panaikina akto įrašą dėl bažnyčios (konfesijų) nustatyta tvarka sudarytos santuokos įtraukimo į apskaitą civilinės metrikacijos įstaigoje ir išsprendžia kitus klausimus (turto padalijimo, vaikų išlaikymo, jų gyvenamosios vietos nustatymo, sutuoktinių tarpusavio išlaikymo ir kitus (CK 3.49, 3.59 straipsniai).

Santuokos akto atitinkamame bažnyčios registre įrašas, kurio pagrindu buvo išduotas santuokos liudijimas, lieka galioti, jeigu bažnyčios (konfesijų) nustatyta tvarka sudaryta santuoka nėra pripažinta negaliojančia bažnytinio teismo. Kol bažnytinis teismas nepanaikino galiojančio įrašo bažnyčios registre, nebus galima sudaryti antros santuokos.

Dėl bažnytinės santuokos, sudarytos iki Lietuvos Respublikos Konstitucijos įsigaliojimo, teisinių pasekmių

Remiantis Lietuvos Respublikos Konstitucinio Teismo 1994 m. balandžio 21 d. nutarime pateiktu Konstitucijos 38 straipsnio 4 dalies (valstybė pripažįsta ir bažnytinę santuokos registraciją) aiškinimu, darytina išvada, kad ši nuostata taikoma tik santuokoms, sudarytoms bažnytine tvarka po 1992 m. lapkričio 2 d. ir įtrauktoms į civilinės metrikacijos įstaigos apskaitą. Bažnytinė santuoka, sudaryta iki 1992 m. lapkričio 2 d., t. y. Lietuvos Respublikos Konstitucijos įsigaliojimo, netapo juridiniu faktu ir nesukelia jokių teisinių pasekmių, nes pagal anksčiau galiojusius įstatymus jų negalėjo sukelti, o Konstitucija, kaip tiesioginio veikimo įstatymas, atgaline tvarka negalioja (civ. b. Nr. 3K-7-430/2001 m. ir civ. b. Nr. 3K-7-6/2007).

Kaip apibrėžiama šeimos sąvoka įstatymuose ir kituose teisės aktuose?

Šeimos sudėtį apibrėžiantys įstatymai ir poįstatyminiai teisės aktai šeimos sąvoką traktuoja skirtingai, priklausomai nuo to, koku tikslu reikia nustatyti šeimos sudėtį. Šeimos sąvoka tiesiogiai Civiliniame kodekse neįtvirtinta, tačiau yra įtvirtinta nuomininko šeimos sąvoka.

Lietuvos Respublikos Konstitucijos 38 straipsnis šeimą apibrėžia taip: „Šeima yra visuomenės ir valstybės pagrindas. Valstybė saugo ir globoja šeimą, motinystę, tėvystę ir vaikystę. Santuoka sudaroma laisvu vyro ir moters sutarimu. Valstybė registruoja santuoką, gimimą ir mirtį. Valstybė pripažįsta ir bažnytinę santuokos registraciją. Sutuoktinių teisės šeimoje lygios. Tėvų teisė ir pareiga - auklėti savo vaikus dorais žmonėmis ir ištikimais piliečiais, iki pilnametystės juos išlaikyti. Vaikų pareiga - gerbti tėvus, globoti juos senatvėje ir tausoti jų palikimą.“

CK 6.588 straipsnis. Nuomininko šeimos nariai

1. Nuomininko šeimos nariai yra kartu gyvenantys sutuoktinis (sugyventinis) jų nepilnamečiai vaikai, nuomininko ir jo sutuoktinio tėvai.

2. Pilnamečiai vaikai, jų sutuoktiniai (sugyventiniai) ir nuomininko vaikaičiai priskiriami prie šeimos narių, jei jie su nuomininku turi bendrą ūkį.

3. Globėjai ir globotiniai, apsigyvenę globėjo arba globotinio gyvenamojoje patalpoje, neįgyja globėjo ar globotinio šeimos narių teisių. Jeigu globai pasibaigus jie toliau kartu gyvena ir bendrai tvarko namų ūkį, tai bet kurio iš jų reikalavimu šeimos nariu gali būti pripažinti teismo tvarka.

4. Artimieji giminaičiai, kiti išlaikytiniai, kartu su nuomininku, jo šeimos nariais ar vienu iš jų išgyvenę ne mažiau kaip vienerius metus ir su jais bendrai tvarkę namų ūkį, teismo tvarka gali būti pripažinti nuomininko šeimos nariais.

5. Tėvai, pilnamečiai vaikai ir jų sutuoktiniai (sugyventiniai), apsigyvendami nuomojamoje patalpoje, įgyja šeimos narių teises, jei jie su nuomininku turi bendrą ūkį ir jei nuomininkas bei jo šeimos nariai su tuo sutinka.

6. Už nuomininko šeimos narių veiksmus, pažeidžiančius nuomos sutartį, nuomotojui atsako nuomininkas ir pilnamečiai jo šeimos nariai.

7. Gyvenamojoje patalpoje gyventi asmenų turi tiek, kad kiekvienas jų galėtų turėti normalias sanitarines sąlygas ir naudotis normaliais patogumais.

BPK 38 straipsnis. Šeimos nariai

Asmens šeimos nariais laikomi kartu su tuo asmeniu gyvenantys tėvai (įtėviai), vaikai (įvaikiai), broliai, seserys ir jų sutuoktiniai, asmens sutuoktinis arba asmuo, su kuriuo asmuo bendrai gyvena neįregistravęs santuokos, arba asmuo, su kuriuo tas asmuo Lietuvos Respublikos civilinio kodekso nustatyta tvarka susitarė sudaryti santuoką, taip pat sutuoktinio tėvai, būvę sutuoktiniai.

Lietuvos Respublikos gyventojų apsirūpinimo gyvenamosiomis patalpomis įstatymo (Lietuvos Respublikos valstybės paramos būstui įsigyti ar išsinuomoti ir daugiabučiams namams atnaujinti (modernizuoti) įstatymas):

2 straipsnio 5 dalis. Jauna šeima – šeima, kurioje kiekvienas iš sutuoktinių yra ne vyresnis kaip 35 metų, taip pat šeima, kurioje motina arba tėvas vieni augina vieną ar daugiau vaikų (įvaikių) ir yra ne vyresni kaip 35 metų. Jaunos šeimos nariais taip pat laikomi asmenys, teismo tvarka pripažinti šeimos nariais, ir gali būti laikomi sutuoktinių ar vienišo asmens kartu gyvenantys tėvai (įtėviai).

2 straipsnio 9 dalis. Šeima – sutuoktiniai, taip pat susituokęs asmuo, su kuriuo teismo sprendimu dėl sutuoktinių gyvenimo skyrium yra likę gyventi jų vaikai, arba vienas iš tėvų, jų vaikai iki 18 metų. Į šeimos sudėtį taip pat įskaitomi nedirbantys asmenys nuo 18 iki 24 metų, kurie mokosi dieninėse bendrojo lavinimo mokyklose ir kitų formaliojo švietimo įstaigų dieniniuose skyriuose (mokiniai ar studentai), taip pat asmenys laikotarpiu nuo dieninių bendrojo lavinimo mokyklų baigimo dienos iki tų pačių metų rugsėjo 1 dienos. Šeimos nariais taip pat laikomi asmenys, teismo tvarka pripažinti šeimos nariais. Šeimos nariais gali būti laikomi sutuoktinių ar vienišo asmens kartu gyvenantys tėvai (įtėviai).

LR susisiekimo ministro 2010 m. rugpjūčio 12 d. įsakymas Nr. 3-495:

Šeimos nariai – sutuoktiniai arba vienas iš tėvų arba vyras ir moteris, įregistravę savo partnerystę įstatymų nustatyta tvarka, jų vaikai ir įvaikiai, broliai, seserys. Globėjų (rūpintojų) šeimų nariais laikomi vaikai, kuriems pagal Lietuvos Respublikos įstatymus nustatyta globa ar rūpyba.

Sugyventinių skyrybos, turto paveldėjimas

Teismų praktikoje yra išaiškinta, kad kai nesusituokę asmenys gyvena drauge, jų gyvenimas yra ne epizodinis, trunka ilgą laiką, kartu tvarko ūkį, asmeninėmis lėšomis ir bendru jų pačių darbu kuria turtą, pripažįstama esant asmenų susitarimą dėl jungtinės veiklos sukuriant bendrąją dalinę nuosavybę (LAT Civilinių bylų skyriaus 2011 m. kovo 28 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-134/2011; LAT Civilinių bylų skyriaus 2011 m. spalio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-410/2011 ir kt.).

Minėtos aplinkybės gali būti įrodinėjamos visais įmanomais įrodymais: liudytojų (kaimynų, giminaičių, draugų ir kt.) parodymais, įvairiais rašytiniais įrodymais (pvz.: laiškais, siuntų pristatymo kvitais, sąskaitomis už prekes ar paslaugas, adresuotomis sugyventinių bendros gyvenamosios vietos adresu, nuotraukomis) ir kt.

Bendrai gyvenančių nesusituokus asmenų susitarimas dėl jungtinės veiklos sukūrimo nėra būtinai rašytinis (LAT Civilinių bylų skyriaus 2011 m. gruodžio 29 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-544/2011).

Tai reiškia, kad sugyventiniai, bendrai įgydami turtą, neprivalo sudaryti tarpusavyje rašytinio susitarimo, numatančio, jog tas turtas įgyjamas bendrojon nuosavybėn.

Todėl turtas, nors ir įregistruotas tik vieno sugyventinio vardu, gali būti teismo tvarka pripažintas sugyventinių bendrąja daline nuosavybe.

Sprendžiant klausimą dėl sugyventinių bendro gyvenimo metu įgyto turto padalijimo, galioja CK 6.970 straipsnio 2 dalyje įtvirtinta prezumpcija, numatanti, kad partnerių (sugyventinių) įnašai į bendrą turtą yra lygūs (LAT Civilinių bylų skyriaus 2010 m. lapkričio 30 d. nutartis

civilinėje byloje Nr. 3K-3-482/2010). Ši prezumpcija gali būti paneigta įrodžius, kad iš tikrųjų vieno sugyventinio įnašas į bendrą turtą buvo didesnis nei kito. Kita vertus, sprendžiant sugyventinių ar jų teisių perėmėjų ginčą dėl turto, įgyto bendro gyvenimo metu, nuosavybės teisės – asmeninė vieno iš sugyventinių ar bendroji dalinė, – reikia nustatyti, ar buvo sudarytas sugyventinių susitarimas įgyti turtą bendrosios dalinės nuosavybės teise dėl kiekvieno konkretaus turto objekto, nes aiškinimas, kad visas jungtinės veiklos sutarties metu įgytas turtas savaime pripažintinas bendrąja daline nuosavybe, pažeistų sutarčių laisvės principą, paneigtų šalių laisvą valią susitarti dėl savo teisių ir pareigų (civ. b. Nr. 3K-3-134/2011).

ADMINISTRACINĖ TEISĖ

Administracinė atsakomybė

Administracinių teisės pažeidimų kodeksas (toliau – ATPK) 13 straipsnis. Nepilnamečių atsakomybė

Nepilnamečiams nuo šešiolikos iki aštuoniolikos metų, padariusiems administracinius teisės pažeidimus, taikomos bendros administracinės atsakomybės nuostatos su ypatumais, numatytais ATPK 211, 24, 371, 281, 313 ir 314 straipsniuose.

Už nepilnamečių nuo keturiolikos iki šešiolikos metų padarytus pažeidimus, numatytus ATPK 44 straipsnio trečiojoje dalyje, 142 straipsnio antrojoje dalyje, 175 straipsnyje, 1761 straipsnio trečiojoje dalyje, 178 straipsnio ketvirtojoje dalyje, 1781 straipsnio pirmojoje dalyje, 183 straipsnio trečiojoje dalyje ir 196 straipsnio antrojoje dalyje, administracinė atsakomybė traukiami tėvai arba globėjai (rūpintojai).

ATPK 17 straipsnis. Būtinasis reikalingumas

Administraciniu teisės pažeidimu nelaikomas veikimas, kuris kad ir numatytas šiame kodekse arba kituose normatyviniuose aktuose dėl administracinių teisės pažeidimų, bet padarytas būtiną reikalingumą būklėje, tai yra siekiant pašalinti pavojų, gresiantį valstybinei ar viešajai tvarkai, nuosavybei, piliečių teisėms ir laisvėms bei nustatytai valdymo tvarkai, jeigu šis pavojus tomis aplinkybėmis negalėjo būti pašalintas kitomis priemonėmis ir jeigu padarytoji žala yra mažiau reikšminga negu išvengtoji žala.

ATPK 18 straipsnis. Būtinoji gintis

Administraciniu teisės pažeidimu nelaikomas veikimas, kuris kad ir numatytas šiame kodekse arba kituose normatyviniuose aktuose dėl administracinių teisės pažeidimų, bet padarytas būtinąsios ginties būklėje, tai yra ginant valstybinę ar viešąją tvarką, nuosavybę, piliečių teises ir laisves, nustatytą valdymo tvarką nuo priešingo teisei kėsینimosi tokiu būdu, kad padaroma pasikėsintojui žalos, jeigu tik nebuvo peržengtos būtinąsios ginties ribos.

Administracinių nuobaudų skyrimo taisyklės

Administracinės nuobaudų skyrimą reglamentuoja ATPK 30–34 straipsniai.

30-1 straipsnis. Mažesnės nei įstatymo numatyta administracinės nuobaudos skyrimas arba administracinės nuobaudos neskylimas

Organas (pareigūnas), nagrinėjantis administracinės teisės pažeidimų bylas, atsižvelgdamas į aplinkybes, nurodytas šio kodekso 30 straipsnio antrojoje dalyje, taip pat į šio kodekso 31 straipsnyje nustatytas atsakomybę lengvinančias bei kitas įstatymų nenurodytas lengvinančias aplinkybes, vadovaudamasis teisingumo ir protingumo kriterijais, gali paskirti mažesnę nuobaudą nei sankcijoje numatyta minimali arba paskirti švelnesnę nuobaudą nei numatyta sankcijoje, arba visai neskirti administracinės nuobaudos.

Organas (pareigūnas) kiekvieną savo sprendimą, priimtą vadovaujantis šio straipsnio pirmąja dalimi, privalo motyvuoti. Sprendimą sankcionuoja apylinkės teismo teisėjas.

30-2 straipsnis. Baudos skyrimas

Skiriamos baudos dydis nustatomas pagal baudos dydžio sankcijoje minimumo ir maksimumo vidurkį, atsižvelgiant į atsakomybę lengvinančias ar sunkinančias aplinkybes. Jeigu yra atsakomybę lengvinančių aplinkybių, baudos dydis mažinamas nuo vidurkio iki minimumo, o esant atsakomybę sunkinančių aplinkybių, baudos dydis didinamas nuo vidurkio iki maksimumo.

Esant atsakomybę lengvinančių ir sunkinančių aplinkybių, nuobauda skiriama atsižvelgiant į jų kiekį ir reikšmingumą.

Baudos dydžio mažinimas ar didinimas motyvuojamas organo (pareigūno), nagrinėjančio administracinio teisės pažeidimo bylą, nutarime.

ATPK 260-1 straipsnyje nustatytais pagrindais surašius administracinį nurodymą, asmeniui skiriama bauda, lygi pusei minimalios baudos, numatytos ATPK II skyriaus ypatingosios dalies straipsnyje, kuriame nustatyta atsakomybė už asmens padarytą administracinį teisės pažeidimą, bet ne mažesnė kaip du eurai.

Baudos dydis pagal baudos dydžio sankcijoje minimumo ir maksimumo vidurkį turi būti išreikštas sveikuoju skaičiumi.

31 straipsnis. Atsakomybę už administracinį teisės pažeidimą lengvinančios aplinkybės

Atsakomybę už administracinį teisės pažeidimą lengvinančios aplinkybės yra šios:

- 1) kaltininkas nuoširdžiai gailisi, padėjo išaiškinti pažeidimą ir jame dalyvavusius asmenis;
- 2) kaltininkas savo noru atlygino nuostolį ar pašalino padarytą žalą;
- 3) teisės pažeidimas padarytas dėl labai sunkios kaltininko materialinės padėties;
- 4) teisės pažeidimas padarytas dėl psichinės ar fizinės prievartos;
- 5) teisės pažeidimas padarytas pažeidžiant būtiną reikalingumą sąlygas;
- 6) teisės pažeidimas padarytas peržengiant būtinąsias ginties ribas;
- 7) teisės pažeidimas padarytas dėl didelio susijaudinimo, kurį sukėlė neteisėti nukentėjusiojo veiksmai;
- 8) teisės pažeidimą padarė nepilnametis;
- 9) teisės pažeidimą padarė nėščia moteris;
- 10) teisės pažeidimą padarė neįgalus asmuo (I, II grupių invalidas) ar asmuo, sulaukęs 65 metų.

Lietuvos Respublikos įstatymai gali numatyti ir kitokių atsakomybę už administracinį teisės pažeidimą lengvinančių aplinkybių.

32 straipsnis. Atsakomybę už administracinį teisės pažeidimą sunkinančios aplinkybės

Atsakomybę už administracinį teisės pažeidimą sunkinančios aplinkybės yra šios:

- 1) teisės pažeidimas padarytas grupės asmenų. Organas (pareigūnas), atsižvelgdamas į atskirų asmenų dalyvavimo padarant teisės pažeidimą pobūdį ir laipsnį ar paramą išaiškinant pažeidimo padarymo aplinkybes ir jį padarant dalyvaujančius asmenis, gali jiems nepripažinti šios aplinkybės atsakomybę sunkinančia aplinkybe;
- 2) teisės pažeidimas padarytas dėl chuliganiškų paskatų;
- 3) teisės pažeidimas padarytas pasinaudojant stichine nelaime ar nelaimingu atsitikimu;
- 4) teisės pažeidimas sukėlė sunkias pasekmes ar didelį turtinį nuostolį;
- 5) pakartotinai per metus padarytas tokios pačios rūšies teisės pažeidimas, už kurį asmeniui jau buvo paskirta administracinė nuobauda;
- 6) teisės pažeidimas padarytas asmens, kuris pirmiau buvo padaręs nusikaltimą;
- 7) į teisės pažeidimą įtrauktas nepilnametis;
- 8) teisės pažeidimas padarytas neblaivaus asmens arba asmenų, apsvaigusių nuo narkotinių, psichotropinių ar toksinių medžiagų. Organas (pareigūnas), skiriantis administracinę nuobaudą pagal administracinio teisės pažeidimo pobūdį, gali nepripažinti šios aplinkybės atsakomybę sunkinančia aplinkybe.

Lietuvos Respublikos įstatymai gali numatyti ir kitokias atsakomybę už administracinę teisės pažeidimą sunkinančias aplinkybes.

Šio straipsnio pirmojoje dalyje ir kituose įstatymuose nurodytos sunkinančios aplinkybės netaikomos tais atvejais, kai straipsnio dispozicijoje jos nurodomos kaip nusižengimą kvalifikuojanti aplinkybė.

Pastaba. Šiame straipsnyje numatytas turtinis nuostolis yra didelis, kai jis viršija penkių minimalaus gyvenimo lygio (MGL) dydžio sumą.

33 straipsnis. Administracinių nuobaudų skyrimas, padarius kelis administracinius teisės pažeidimus

Kai vienas asmuo padaro du arba daugiau administracinių teisės pažeidimų, administracinė nuobauda skiriama už kiekvieną teisės pažeidimą atskirai.

Jeigu asmuo padarė kelis administracinius teisės pažeidimus, kurių bylas kartu nagrinėja tas pats organas (pareigūnas), galutinai šiam asmeniui skiriama nuobauda parenkama sankcijos, nustatytos už sunkesniąjį iš padarytųjų administracinių teisės pažeidimų, ribose. Šiuo atveju prie pagrindinės nuobaudos gali būti prijungiama viena iš papildomųjų nuobaudų, kurias numato straipsniai dėl atsakomybės už bet kurį padarytą teisės pažeidimą.

34 straipsnis. Administracinės nuobaudos terminų skaičiavimas

Administracinio arešto terminas skaičiuojamas paromis, specialiosios teisės atėmimas – metais arba mėnesiais.

Žalos atlyginimas administraciniame procese

ATPK 37 straipsnis. Įpareigojimas atlyginti padarytą nuostolį

Jeigu administraciniu teisės pažeidimu piliečiui, įmonei, įstaigai arba organizacijai padarytas turtinis nuostolis, administracinė komisija, savivaldybės seniūnijos kaimo vietovėje seniūnas, apylinkės teismo teisėjas, sprendami klausimą dėl nuobaudos skyrimo už administracinę teisės pažeidimą, turi teisę kartu spręsti klausimą dėl to, kad kaltininkas atlygintų turtinį nuostolį, jeigu jo suma neviršija vieno šimto keturiasdešimt keturių eurų, o rajono (miesto) apylinkės teismas – nepriklausomai nuo nuostolio dydžio.

Kitais atvejais klausimas dėl administraciniu teisės pažeidimu padaryto turtinio nuostolio atlyginimo sprendžiamas civilinio proceso tvarka.

Administracinių nuobaudų sankcijos, kurias turėtų žinoti ATPK straipsniai

ATPK 110 straipsnis. Gyvūnų įvežimo, įsigijimo, laikymo, veisimo, dresavimo, vežimo, naudojimo, prekybos jais ar kitokio jų perdavimo reikalavimų bei atskirų rūšių gyvūnų ženklinimo ir registravimo taisyklių pažeidimas

1. Gyvūnų įvežimo, įsigijimo, laikymo, veisimo, dresavimo, vežimo, naudojimo, prekybos jais ar kitokio jų perdavimo reikalavimų bei atskirų rūšių gyvūnų ženklinimo ir registravimo taisyklių pažeidimas –

užtraukia įspėjimą arba baudą iki penkiasdešimt septynių eurų.

2. Pavojingų šunų įvežimo, įsigijimo, laikymo, veisimo, dresavimo, vežimo, naudojimo, prekybos jais reikalavimų, taip pat kovinių šunų, kovinių šunų mišrūnų ar pavojingų šunų mišrūnų laikymo reikalavimų pažeidimas –

užtraukia baudą nuo penkiasdešimt septynių iki vieno šimto penkiolikos eurų su gyvūnų konfiskavimu arba be konfiskavimo.

3. Kovinių šunų, kovinių šunų mišrūnų ar pavojingų šunų mišrūnų įvežimas, įsigijimas, veisimas, naudojimas, prekyba jais, taip pat neteisėtas jų laikymas –

užtraukia baudą nuo vieno šimto penkiolikos iki vieno šimto septyniasdešimt trijų eurų su

gyvūnų konfiskavimu.

4. Šio straipsnio pirmojoje dalyje numatytos veikos, sukėlusios grėsmę asmens turtui, sveikatai ar gyvybei, –

užtraukia baudą nuo penkiasdešimt septynių iki vieno šimto penkiolikos eurų su gyvūnų konfiskavimu arba be konfiskavimo.

5. Šio straipsnio antrojoje dalyje numatytos veikos, sukėlusios grėsmę asmens turtui, sveikatai ar gyvybei, –

užtraukia baudą nuo vieno šimto penkiolikos iki vieno šimto septyniasdešimt trijų eurų su gyvūnų konfiskavimu arba be konfiskavimo.

6. Šio straipsnio trečiojoje dalyje numatytos veikos, sukėlusios grėsmę asmens turtui, sveikatai ar gyvybei, –

užtraukia baudą nuo vieno šimto septyniasdešimt trijų iki dviejų šimtų trisdešimt vieno euro su gyvūnų konfiskavimu.

7. Šio straipsnio pirmojoje ir ketvirtojoje dalyse numatytos veikos, padarytos asmens, bausto už šiose dalyse numatytus pažeidimus, –

užtraukia baudą nuo vieno šimto penkiolikos iki dviejų šimtų trisdešimt vieno euro su gyvūnų konfiskavimu arba be konfiskavimo.

8. Šio straipsnio antrojoje ir penktojoje dalyse numatytos veikos, padarytos asmens, bausto už šiose dalyse numatytus pažeidimus, –

užtraukia baudą nuo vieno šimto septyniasdešimt trijų iki dviejų šimtų aštuoniasdešimt devynių eurų su gyvūnų konfiskavimu arba be konfiskavimo.

9. Šio straipsnio trečiojoje ir šeštojoje dalyse numatytos veikos, padarytos asmens, bausto už šiose dalyse numatytus pažeidimus, –

užtraukia baudą nuo dviejų šimtų trisdešimt vieno iki trijų šimtų keturiasdešimt septynių eurų su gyvūnų konfiskavimu.

10. Šio straipsnio pirmojoje dalyje numatytos veikos, dėl kurių atsirado žala asmens sveikatai ar turtui, –

užtraukia baudą nuo vieno šimto keturiasdešimt keturių iki dviejų šimtų aštuoniasdešimt devynių eurų su gyvūnų konfiskavimu arba be konfiskavimo.

11. Šio straipsnio antrojoje dalyje numatytos veikos, dėl kurių atsirado žala asmens sveikatai ar turtui, –

užtraukia baudą nuo dviejų šimtų dviejų iki trijų šimtų keturiasdešimt septynių eurų su gyvūnų konfiskavimu arba be konfiskavimo.

12. Šio straipsnio trečiojoje dalyje numatytos veikos, dėl kurių atsirado žala asmens sveikatai ar turtui, –

užtraukia baudą nuo dviejų šimtų šešiasdešimties iki keturių šimtų penkių eurų su gyvūnų konfiskavimu.

13. Gyvūnų įvežimo, įsigijimo, laikymo, veisimo, dresavimo, vežimo, naudojimo, prekybos jais ar kitokio jų perdavimo reikalavimų bei atskirų rūšių gyvūnų ženklinimo ir registravimo taisyklių pažeidimas, dėl kurio atsirado žala asmens sveikatai ar turtui ir kuris padarytas asmens, bausto administracine nuobauda už šio straipsnio pirmojoje, ketvirtojoje, septintojoje ar dešimtojoje dalyje numatytus pažeidimus, –

užtraukia baudą nuo dviejų šimtų aštuoniasdešimt devynių iki penkių šimtų septyniasdešimt devynių eurų su gyvūnų konfiskavimu arba be konfiskavimo.

14. Pavojingų šunų įvežimo, įsigijimo, laikymo, veisimo, dresavimo, vežimo, naudojimo, prekybos jais reikalavimų, taip pat kovinių šunų, kovinių šunų mišrūnų ar pavojingų šunų mišrūnų laikymo reikalavimų pažeidimas, dėl kurio atsirado žala asmens sveikatai ar turtui ir kuris padarytas asmens, bausto administracine nuobauda už šio straipsnio antrojoje, penktojoje, aštuntojoje ar vienuoliktojoje dalyje numatytus pažeidimus, –

užtraukia baudą nuo trijų šimtų keturiasdešimt septynių iki šešių šimtų trisdešimt septynių eurų su gyvūnų konfiskavimu arba be konfiskavimo.

15. Kovinių šunų, kovinių šunų mišrūnų ar pavojingų šunų mišrūnų įvežimas, įsigijimas, veisimas, naudojimas, prekyba jais, taip pat neteisėtas jų laikymas, dėl kurio atsirado žala asmens sveikatai ar turtui ir kuris padarytas asmens, bausto administracine nuobauda už šio straipsnio trečiojoje, šeštojoje, devintojoje ar dvyliktojoje dalyje numatytus pažeidimus, –

užtraukia baudą nuo keturių šimtų penkių iki šešių šimtų devyniasdešimt penkių eurų su gyvūnų konfiskavimu.

ATPK 124 straipsnis. Nustatyto greičio viršijimas

Nustatyto greičio viršijimas iki 10 kilometrų per valandą –

užtraukia įspėjimą vairuotojams.

Nustatyto greičio viršijimas daugiau kaip 10, bet ne daugiau kaip 20 kilometrų per valandą – užtraukia baudą vairuotojams nuo vienuolikos iki dvidešimt aštuonių eurų.

Nustatyto greičio viršijimas daugiau kaip 20, bet ne daugiau kaip 30 kilometrų per valandą – užtraukia baudą vairuotojams nuo dvidešimt aštuonių iki aštuoniasdešimt šešių eurų.

Nustatyto greičio viršijimas daugiau kaip 30, bet ne daugiau kaip 40 kilometrų per valandą – užtraukia baudą vairuotojams nuo vieno šimto penkiolikos iki vieno šimto septyniasdešimt trijų eurų, o pradedantiesiems vairuotojams – baudą nuo vieno šimto penkiolikos iki vieno šimto septyniasdešimt trijų eurų su teisės vairuoti transporto priemonės atėmimu nuo trijų iki šešių mėnesių.

Nustatyto greičio viršijimas daugiau kaip 40, bet ne daugiau kaip 50 kilometrų per valandą – užtraukia baudą vairuotojams nuo vieno šimto septyniasdešimt trijų iki dviejų šimtų trisdešimt vieno euro, o pradedantiesiems vairuotojams – baudą nuo vieno šimto septyniasdešimt trijų iki dviejų šimtų trisdešimt vieno euro su teisės vairuoti transporto priemonės atėmimu nuo šešių mėnesių iki vienerių metų.

Nustatyto greičio viršijimas daugiau kaip 50 kilometrų per valandą –

užtraukia baudą vairuotojams nuo dviejų šimtų aštuoniasdešimt devynių iki keturių šimtų trisdešimt keturių eurų su teisės vairuoti transporto priemonės atėmimu nuo vieno iki šešių mėnesių, pradedantiesiems vairuotojams – baudą nuo dviejų šimtų aštuoniasdešimt devynių iki keturių šimtų trisdešimt keturių eurų su teisės vairuoti transporto priemonės atėmimu nuo vienerių metų iki vienerių metų ir šešių mėnesių ir vairuotojams, neturintiems teisės vairuoti transporto priemonės, – baudą nuo keturių šimtų trisdešimt keturių iki septynių šimtų dvidešimt keturių eurų.

ATPK 126 straipsnis. Transporto priemonių vairavimas, esant vairuotojams neblaiviems arba apsvaigusiems nuo narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų

1. Transporto priemonių vairavimas, esant vairuotojams neblaiviems, kai nustatomas lengvas neblaivumo laipsnis (nuo 0,41 promilės iki 1,5 promilės), –

užtraukia baudą vairuotojams nuo dviejų šimtų aštuoniasdešimt devynių iki keturių šimtų trisdešimt keturių eurų su teisės vairuoti transporto priemonės atėmimu nuo vienerių metų iki vienerių metų šešių mėnesių.

2. Taksi automobilių, mopedų, motociklų, triračių, lengvųjų keturračių, keturračių, galingųjų keturračių, transporto priemonių, kurių didžiausioji leidžiamoji masė didesnė negu 3,5 t arba turinčių daugiau kaip 9 sėdimas vietas, arba vežančių pavojinguosius krovinius, vairavimas, vairuotojams esant neblaiviems, kai nustatomas lengvas neblaivumo laipsnis (daugiau kaip 0 promilių, bet ne daugiau kaip 0,4 promilės), –

užtraukia baudą vairuotojams nuo vieno šimto keturiasdešimt keturių iki dviejų šimtų

aštuoniasdešimt devynių eurų.

3. Transporto priemonių vairavimas, pradedantiesiems vairuotojams esant neblaiviems, kai nustatomas lengvas neblaivumo laipsnis (daugiau kaip 0 promilių, bet ne daugiau kaip 0,4 promilės), –

užtraukia baudą vairuotojams nuo dviejų šimtų trisdešimt vieno iki dviejų šimtų aštuoniasdešimt devynių eurų.

4. Transporto priemonių vairavimas, esant vairuotojams neblaiviems, kai nustatomas vidutinis (nuo 1,51 iki 2,5 promilės) arba sunkus (nuo 2,51 promilės ir daugiau) neblaivumo laipsnis, neblaivumo patikrinimo vengimas, taip pat alkoholio vartojimas po eismo įvykio iki jo aplinkybių nustatymo –

užtraukia baudą vairuotojams nuo penkių šimtų septyniasdešimt devynių iki aštuonių šimtų šešiasdešimt aštuonių eurų su teisės vairuoti transporto priemonės atėmimu nuo dvejų iki trejų metų arba administracinį areštą nuo dešimties iki trisdešimties parų su teisės vairuoti transporto priemonės atėmimu nuo dvejų iki trejų metų.

5. Transporto priemonių vairavimas, esant vairuotojams apsvaigusiams nuo narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų, apsvaigimo patikrinimo vengimas, taip pat narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų vartojimas po eismo įvykio iki jo aplinkybių nustatymo –

užtraukia baudą vairuotojams nuo dviejų šimtų aštuoniasdešimt devynių iki aštuonių šimtų šešiasdešimt aštuonių eurų su teisės vairuoti transporto priemonės atėmimu nuo vienerių iki trejų metų arba administracinį areštą nuo dešimties iki trisdešimties parų su teisės vairuoti transporto priemonės atėmimu nuo dvejų iki trejų metų.

6. Perdavimas vairuoti transporto priemonę neblaiviam arba apsvaigusiam nuo narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų asmeniui –

užtraukia baudą nuo aštuoniasdešimt šešių iki vieno šimto keturiasdešimt keturių eurų.

7. Praktinis vairavimo mokymas, vairavimo instruktoriui esant neblaiviam, apsvaigusiam nuo narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų, neblaivumo ar apsvaigimo patikrinimo vengimas, taip pat neblaivumas ar apsvaigimas nuo narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų po eismo įvykio iki jo aplinkybių nustatymo –

užtraukia baudą vairavimo instruktoriui nuo vieno šimto keturiasdešimt keturių iki dviejų šimtų aštuoniasdešimt devynių eurų su teisės vairuoti transporto priemonės atėmimu nuo vienuolikos mėnesių iki vienerių metų vieno mėnesio.

Pastaba. Nustatant neblaivumą dujų chromatografijos metodu, turi būti įvertinta ribinė etilo alkoholio koncentracija ir nustatyta žemiausia etilo alkoholio koncentracija biologinėse organizmo terpėse, o nustatant neblaivumą alkoholio matuokliu, turi būti įvertinta šio matavimo prietaiso paklaida.

ATPK 131 straipsnis. Pėsčiųjų ir kitų kelių eismo dalyvių padarytas Kelių eismo taisyklių pažeidimas

1. Pėsčiųjų važiuojamosios kelio dalies perėjimas arba ėjimas ja ten, kur draudžiama, taip pat asmenų, vairuojančių dviračius, pėsčiųjų, vadeliotojų ir kitų asmenų, kurie naudojami keliais, nepaklusimas eismo reguliavimo signalams, kelio ženklų, ženklinimo reikalavimų, taip pat eismo tvarkos automagistralėse nesilaikymas, Kelių eismo taisyklėse pėstiesiems, vadeliotojams, dviračių vairuotojams nustatytų elgesio tamsiuoju paros metu arba esant blogam matomumui reikalavimų nesilaikymas –

užtraukia baudą nuo dvidešimt trijų iki keturiasdešimties eurų.

2. Šio straipsnio pirmojoje dalyje nurodytų asmenų padarytas Kelių eismo taisyklių pažeidimas, sukėlęs pavojingą situaciją, tai yra privertęs kitus eismo dalyvius staigiai pakeisti judėjimo greitį, kryptį arba imtis kitokių veiksmų savo ar kitų piliečių saugumui užtikrinti, –

užtraukia baudą nuo dvidešimt aštuonių iki penkiasdešimt septynių eurų.

3. Šio straipsnio pirmojoje dalyje nurodytų asmenų padarytas Kelių eismo taisyklių pažeidimas, sukėlęs kitų asmenų nežymų sveikatos sutrikdymą, –

užtraukia baudą nuo aštuoniasdešimt šešių iki vieno šimto keturiasdešimt keturių eurų.

4. Šio straipsnio pirmojoje dalyje nurodytų asmenų padarytas Kelių eismo taisyklių pažeidimas, sukėlęs transporto priemonių, krovinių, kelių ir kitų įrenginių arba kitokio turto sugadinimą (apgadinimą), –

užtraukia baudą nuo keturiasdešimties iki penkiasdešimt septynių eurų.

5. Šio straipsnio pirmojoje dalyje nurodytų asmenų padaryti Kelių eismo taisyklių pažeidimai, išskyrus numatytuosius šiame kodekse, –

užtraukia baudą nuo penkių iki vienuolikos eurų.

6. Vadeliojimas ir jojimas, dviračių vairavimas, kai tai padaro neblaivūs ar apsvaigę nuo narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų asmenys, kuriems nustatomas lengvas neblaivumo laipsnis (nuo 0,41 promilės iki 1,5 promilės), –

užtraukia baudą nuo aštuoniasdešimt šešių iki vieno šimto keturiasdešimt keturių eurų.

7. Vadeliojimas ir jojimas, dviračių vairavimas, kai tai padaro neblaivūs ar apsvaigę nuo narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų asmenys, kuriems nustatomas vidutinis (nuo 1,51 iki 2,5 promilės) arba sunkus (2,51 promilės ir daugiau) neblaivumo laipsnis, –

užtraukia baudą nuo vieno šimto keturiasdešimt keturių iki dviejų šimtų dviejų eurų.

8. Šio straipsnio pirmojoje dalyje nurodytų asmenų padarytas Kelių eismo taisyklių pažeidimas, nulėmęs nežymų sveikatos sutrikdymą, jeigu pažeidimo padarymo metu tie asmenys buvo neblaivūs ar apsvaigę nuo narkotinių, psichotropinių ar kitų psichiką veikiančių medžiagų, –

užtraukia baudą nuo vieno šimto keturiasdešimt keturių iki vieno šimto septyniasdešimt trijų eurų.

ATPK 188 straipsnis. Savavaldžiavimas

1. Savavališkas, nesilaikant įstatymų nustatytos tvarkos, vykdymas savo tikros ar tariamos teisės, ginčijamos kito asmens, nepadaręs esminės žalos piliečių teisėms ar teisėtiems interesams arba valstybinėms ar visuomeninėms įmonėms, įstaigoms arba organizacijoms, –

užtraukia įspėjimą arba baudą piliečiams nuo dvidešimt aštuonių iki penkiasdešimt septynių eurų ir baudą pareigūnams – nuo penkiasdešimt septynių iki vieno šimto keturiasdešimt keturių eurų.

Kaip susigrąžinti teisę vairuoti anksčiau laiko?

ATPK 329 straipsnis. Specialiosios teisės atėmimo termino sutrumpinimo pagrindai ir tvarka

Jeigu asmuo, kuriam atimta teisė vairuoti transporto priemonę, vidaus vandenų transporto priemonę arba teisė medžioti ar užsiimti žvejyba, teisės atėmimo laikotarpiu nepadarė teisės pažeidimo, nuobaudą paskyręs organas (pareigūnas), gavęs asmens prašymą, gali, praėjus ne mažiau kaip pusei paskirtojo laiko, o kai tokia teisė atimta už tai, kad asmuo padarė teisės pažeidimą būdamas neblaivus arba apsvaigęs nuo narkotikų, vaistų ar kitų svaigųjų medžiagų, taip pat gavęs ir Vyriausybės įgaliotų atlikti medicininę ir švietėjišką atestaciją institucijų pažymą, sutrumpinti nurodytos teisės atėmimo terminą.

ATPK 330 straipsnis. Nutarimo atimti specialiąją teisę vykdymo terminų skaičiavimas

Transporto priemonių, laivų vairuotojai, orlaivio įgulos nariai, skrydžių vadovai ir asmenys, pažeidę medžioklės ar žvejybos taisykles bei atliekantys orlaivių techninę priežiūrą, apsvaigę nuo alkoholinių gėrimų, narkotinių ar psichotropinių medžiagų, laikomi netekę specialiosios teisės nuo nutarimo atimti šią teisę priėmimo dienos.

Pasibaigus paskirtajam specialiosios teisės atėmimo terminui, taip pat jį sutrumpinus

vadovaujantis šio kodekso 329 straipsniu, asmeniui, kuriam specialioji teisė atimta trumpesniai negu vienerių metų terminui, nustatyta tvarka grąžinami iš jo paimti dokumentai. Jei specialioji teisė atimta vieneriems metams ar ilgesniam laikui, iš asmens paimti dokumentai grąžinami tada, kai jis Vyriausybės ar jos įgaliotų institucijų nustatyta tvarka užbaigia papildomus vairuotojų mokymus ir išlaiko kvalifikacinius egzaminus.

Jeigu specialioji teisė buvo atimta už tai, kad asmuo padarė teisės pažeidimą būdamas neblaivus arba apsvaigęs nuo narkotikų, vaistų ar kitų svaigųjų medžiagų, pasibaigus paskirtajam specialiosios teisės atėmimo terminui iš asmens paimti dokumentai grąžinami tik Vyriausybės ar jos įgaliotos institucijos nustatyta tvarka po medicininės ir švietėjiškos atestacijos.

Pasibaigus paskirtam specialiosios teisės naudoti arba įvežti aparatūrą, įrenginius, radijo siuntimo, radijo ryšio slopinimo arba radijo stebėsenos įrenginius, naudoti elektroninių ryšių išteklius, užsiimti radijo mėgėjų ar kitų radijo stočių naudotojų veikla atėmimo terminui, asmuo turi teisę kreiptis į Ryšių reguliavimo tarnybą dėl tokios teisės suteikimo.

Kokie yra administracinės nuobaudos senaties terminai?

ATP baudmės skyrimo terminus nustato ATPK, tai yra procesinė senatis ir ji griežtai reglamentuota, jos atnaujinti negalima, išskyrus ATPK numatytas aplinkybes.

35 straipsnis. Administracinės nuobaudos skyrimo terminai

Administracinė nuobauda gali būti skiriama ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo teisės pažeidimo padarymo dienos, o esant trunkamam teisės pažeidimui, – per šešis mėnesius nuo jo paaikšėjimo dienos. Administracinė nuobauda už šio kodekso dvyliktajame skirsnyje nurodytus pažeidimus, taip pat už 85, 185-2, 193-2, 209, 209-1, 209-2, 209-3, 209-4, 209-5, 209-6, 210, 214-11 straipsniuose numatytus pažeidimus gali būti skiriama ne vėliau kaip per šešis mėnesius nuo pažeidimo nustatymo dienos, jeigu nuo pažeidimo padarymo dienos iki jo nustatymo dienos nėra praėję daugiau kaip vieneri metai.

Atsisakius pradėti ikiteisminį tyrimą dėl padarytos nusikalstamos veikos ar skirti Lietuvos Respublikos įstatymuose nustatytą ekonominę sankciją ūkio subjektui, kai padarytas atitinkamas administracinis teisės pažeidimas užtraukia asmeniui administracinę atsakomybę, arba nutraukus baudžiamąjį procesą ar Lietuvos Respublikos įstatymuose nustatytos ekonominės sankcijos skyrimo ūkio subjektui, kai padarytas atitinkamas administracinis teisės pažeidimas užtraukia asmeniui administracinę atsakomybę, procedūrą, arba priėmus išteisinamąjį teismo nuosprendį, jei atsakomybėn traukiamo asmens veiksmuose yra administracinio teisės pažeidimo požymių, administracinė nuobauda gali būti skiriama ne vėliau kaip per du mėnesius nuo sprendimo atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą dėl padarytos nusikalstamos veikos ar atsisakyti skirti Lietuvos Respublikos įstatymuose nustatytą ekonominę sankciją ūkio subjektui, kai padarytas atitinkamas administracinis teisės pažeidimas užtraukia asmeniui administracinę atsakomybę, arba nuo sprendimo nutraukti baudžiamąjį procesą ar Lietuvos Respublikos įstatymuose nustatytos ekonominės sankcijos skyrimo ūkio subjektui, kai padarytas atitinkamas administracinis teisės pažeidimas užtraukia asmeniui administracinę atsakomybę, procedūrą, arba nuo išteisinamojo teismo nuosprendžio įsiteisėjimo dienos.

Jeigu administracinėn atsakomybėn traukiamas asmuo neturi nuolatinės gyvenamosios vietos, ilgam išvykęs ar gyvena užsienyje, ilgai serga arba kai dėl pažeidimo tyrimo ar kitų priežasčių negalima spręsti jo administracinės atsakomybės klausimo, šio straipsnio pirmojoje ir antrojoje dalyse nurodyti terminai pratęsimi, bet ne ilgiau kaip vieneriems metams, šį terminą skaičiuojant nuo teisės pažeidimo padarymo ar paaikšėjimo dienos arba nuo sprendimo atsisakyti pradėti ikiteisminį tyrimą dėl padarytos nusikalstamos veikos ar nutraukti baudžiamąjį procesą, ar skirti Lietuvos Respublikos įstatymuose nustatytą ekonominę sankciją ūkio subjektui, kai padarytas atitinkamas administracinis teisės pažeidimas užtraukia asmeniui administracinę atsakomybę, ar nutraukti sankcijos skyrimo procedūrą, arba nuo išteisinamojo

teismo nuosprendžio priėmimo dienos.

Kai sprendimas skirti Lietuvos Respublikos įstatymuose nustatytą ekonominę sankciją ūkio subjektui, kai padarytas atitinkamas administracinis teisės pažeidimas užtraukia asmeniui administracinę atsakomybę, ar nutraukti sankcijos skyrimo procedūrą panaikinamas teismo tvarka arba pirmosios instancijos teismo nutarimas panaikinamas apeliacine tvarka, šiame straipsnyje nurodyti terminai pradedami skaičiuoti iš naujo nuo teismo ar apeliacinės instancijos sprendimo įsiteisėjimo dienos.

Kada administracinė teisena negalima

Tai apibrėžia ATPK 250 straipsnis. Administracinio teisės pažeidimo bylos teisena negali būti pradėta, o pradėtoji turi būti nutraukta šiomis aplinkybėmis:

- 1) kai nėra administracinio teisės pažeidimo įvykio ir sudėties;
- 2) kai asmeniui, padariusiam priešingą teisei veikimą arba neveikimą nėra sukakę šešiolikos metų amžiaus;
- 3) kai padaręs priešingą teisei veikimą arba neveikimą asmuo yra nepakaltinamumo būsenoje;
- 4) kai asmuo veikė būtinojo reikalingumo arba būtinosios ginties atveju;
- 5) kai priimamas amnestijos aktas, jeigu jis panaikina administracinės nuobaudos skyrimą;
- 6) kai panaikinamas administracinę atsakomybę nustatantis aktas;
- 7) kai iki administracinio teisės pažeidimo bylos nagrinėjimo pasibaigia šio kodekso 35 straipsnyje numatyti terminai;
- 8) kai dėl to paties fakto administracinės atsakomybės patraukto asmens atžvilgiu yra priimtas kompetentingo organo (pareigūno) nutarimas skirti administracinę nuobaudą arba nepanaikintas nutarimas nutraukti administracinio teisės pažeidimo bylą, taip pat jeigu dėl to pažeidimo iškelta baudžiamoji byla;
- 9) jeigu mirė asmuo, kurio atžvilgiu buvo pradėta bylos teisena.

ATPK 308 straipsnio 1 dalis nustato, kad negali būti vykdomas nutarimas skirti administracinę nuobaudą, jeigu jis nebuvo perduotas vykdyti per tris mėnesius nuo priėmimo dienos. ATPK 308 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad nutarimo dėl administracinio arešto vykdymo senatis – vieneri metai. ATPK nenustato kitokių nutarimo skirti administracinę nuobaudą vykdymo senaties terminų. Todėl nutarimas skirti baudą, perduotas vykdyti nepažeidžiant ATPK 308 straipsnio 1 dalyje nustatyto termino, turi būti vykdomas vadovaujantis ATPK 312–316 straipsniais, reglamentuojančiais nutarimų skirti baudą vykdymo procesą. Tačiau administracinės atsakomybės patraukto asmens teisinė padėtis negali būti blogesnė už padėtį asmens, kurio atžvilgiu buvo priimtas apkaltinamasis nuosprendis baudžiamojoje byloje. 2003 m. gegužės 1 d. galiojančio Baudžiamojo kodekso 96 straipsnio 1 dalis nustato, kad apkaltinamasis nuosprendis nevykdomas, jei jis nebuvo įvykdytas per dvejus metus, kai paskirta bausmė už baudžiamąjį nusižengimą. Baudžiamojo kodekso 96 straipsnio 3 dalis numato, kad jeigu nuteistasis po nuosprendžio įsiteisėjimo vengia atlikti bausmę, senaties eiga sustoja. Šiuo atveju senaties eiga atsinaujina nuo tos dienos, kurią nuteistasis pats atvyko atlikti bausmės ar buvo sulaikytas. Analogiškų taisyklių turi būti laikomasi ir vykdant nutarimą dėl administracinės nuobaudos paskyrimo (LVAT 2003 m. sausio 22 d. Konsultacija Nr. 26.1-K).